

Βελτίωση της
Δικαιοσύνης κατά την
Επικοινωνία με Παιδιά

ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ

Δεκέμβριος 2020

ΚΕΝΤΡΙΚΑ ΜΗΝΥΜΑΤΑ

Το παρόν εγχειρίδιο καταρτίστηκε στο πλαίσιο του Βελτίωση του συστήματος δικαιοσύνης στις διαδικασίες και αποφάσεις γονικής επιμέλειας και επικοινωνίας (IKCC). Απευθύνεται σε γυναικείες οργανώσεις ή/και οργανώσεις για τα δικαιώματα του παιδιού στην Ευρώπη που επιθυμούν να αναλάβουν συμμετοχικές πρωτοβουλίες με παιδιά και νεαρά άτομα σχετικά την γονική επιμέλεια και επικοινωνία με παιδιά στα πλαίσια της ενδοοικογενειακής βίας.

ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ

Π Ι Ν Α Κ Α Σ Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Ω Ν

Ορολογία.....	1
Ενδοοικογενειακή βία.....	1
Επικοινωνία με τα παιδιά.....	1
Παιδιά και νεαρά άτομα.....	1
Εισαγωγή.....	2
Χρήση του εγχειριδίου	4
COVID-19	5
Ενότητα 1: Επικοινωνία με τα παιδιά και ενδοοικογενειακή βία.....	6
Ενότητα 2: Ας ξεκινήσουμε.....	8
Τι εννοούμε όταν λέμε συμμετοχή;.....	8
Προσαρμογή των προτύπων συμμετοχής στο δικό σας πλαίσιο: σκέψεις πριν ξεκινήσετε.....	9
Συγκεκριμενοποιείτε την προσέγγισή σας.....	9
Αξιολογώντας την ενδοοικογενειακή βία.....	9
Σκέψεις για τους απαιτούμενους πόρους.....	11
Συμμετοχή παιδιών και νέων: ζητήματα συμμετοχής.....	12
Ενότητα 3: «Σημασία έχει η διαδικασία, όχι μόνο το αποτέλεσμα»: Προσέγγιση με βάση τα δικαιώματα των παιδιών	15
Επισκόπηση.....	15
Πώς ακολουθούμε μια προσέγγιση με βάση τα δικαιώματα των παιδιών.....	16
Υλοποίηση μιας προσέγγισης με βάση τα δικαιώματα.....	17
Πρότυπο συμμετοχής: Power Up/Power Down.....	20
Πρότυπο συμμετοχής: Επικεφαλής για τα Δικαιώματα Επικοινωνίας του Παιδιού (CCCRO)	29
Πρότυπο συμμετοχής: Ομάδα Νέων Εμπειρογνομόνων (YEG).....	36

Ενότητα 4: Συζήτηση με την εξουσία: επιρροή και αντίκτυπος.....	43
Τι περιλαμβάνει η επιρροή;.....	43
Συμβουλές για την επιρροή.....	43
Προσδιορισμός των αποδεκτών.....	43
Διάδοση των μηνυμάτων.....	44
Χρησιμοποιήστε τα αποτελέσματα της συμμετοχής για την κατάρτιση/ενημέρωση.....	44
Επιρροή της πολιτικής.....	44
Μελέτη Περίπτωσης: Το ταξίδι των παιδιών με σκοπό την επιρροή πολιτικών σχετικά με την επικοινωνία με παιδιά στη Σκωτία.....	45
Αντιμετώπιση τυχόν αντιστάσεων.....	46
Μια σημείωση για την αυτοπροστασία σας.....	47
Συμμετοχή παιδιών και νέων στις δράσεις επιρροής.....	47
Υποστήριξη των παιδιών και των νέων όταν συναντούν πρόσωπα με εξουσία.....	48
Προετοιμασία των προσώπων με εξουσία για τη συνάντηση με τα παιδιά και τα νεαρά άτομα.....	50
Σχετικά με το IJCC.....	53
Οι Μικροί/ες μας Σύμβουλοι.....	53
Βοήθεια.....	53
Χρηματοδότηση.....	53

Ορολογία

Ενδοοικογενειακή βία

Όπως περιγράφεται στη Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για την πρόληψη και την καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών και της ενδοοικογενειακής βίας (Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης)¹, η ενδοοικογενειακή βία:

- αποτελεί κάθε πράξη σωματικής, σεξουαλικής, ψυχολογικής ή οικονομικής βίας που συμβαίνει εντός της οικογένειας ή της ενδοοικογενειακής μονάδας ή μεταξύ πρώην ή τρεχόντων συζύγων ή συντρόφων, ανεξάρτητα από το αν ο δράστης μοιράζεται ή έχει μοιραστεί ή όχι την ίδια κατοικία με το θύμα,
- επηρεάζει δυσανάλογα τις γυναίκες και αποτελεί εκδήλωση ιστορικά άνισων σχέσεων μεταξύ ανδρών και γυναικών και
- επηρεάζει τα παιδιά ως θύματα και όχι μόνο ως μάρτυρες.

Επικοινωνία με τα παιδιά

Σε περιπτώσεις διαζυγίου ή διάστασης των γονέων, ως επικοινωνία με το παιδί ορίζεται η συμφωνία, με τον γονέα που δεν διαμένει με το παιδί, να διατηρεί προσωπική επικοινωνία με το παιδί. Οι εν λόγω συμφωνίες μπορούν να γίνουν άτυπα μεταξύ των γονέων ή μέσω της επίσημης οδού, μεταξύ άλλων με δικαστικές διαδικασίες. Το παρόν εγχειρίδιο επικεντρώνεται στα επίσημα νομικά συστήματα που αποφασίζουν εάν, πότε και πώς ένα παιδί θα επικοινωνεί με τον γονέα με τον οποίο δεν διαμένει, στο πλαίσιο της ενδοοικογενειακής βίας.

Παιδιά και νεαρά άτομα

Στο παρόν εγχειρίδιο ως «παιδί» ορίζεται κάθε πρόσωπο κάτω των 18 ετών, σύμφωνα με τη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού. Αναφερόμαστε επίσης σε «νεαρά άτομα» που, για τους σκοπούς του παρόντος εγχειριδίου, ορίζονται ως νέοι και νέες ενήλικες ηλικίας 18 έως 25 ετών.

¹ Συμβούλιο της Ευρώπης (2014) Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για την πρόληψη και την καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών και της ενδοοικογενειακής βίας: Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/rms/090000168008482e>

Εισαγωγή

Στο Άρθρο 12 της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού (ΣΔΠ) ορίζεται ότι τα παιδιά έχουν το δικαίωμα να εκφράσουν τη γνώμη τους για θέματα που τα αφορούν και, επιπλέον, πρέπει οι απόψεις αυτές να λαμβάνονται υπόψη κατά τη λήψη αποφάσεων.²

Ωστόσο, όταν πρόκειται για παιδιά που βιώνουν τις διαδικασίες επικοινωνίας μέσω των δικαστικών συστημάτων, αυτό το δικαίωμα συχνά παραβλέπεται. Όπως προκύπτει από έρευνα που διεξήχθη σε πολλές χώρες, οι δράστες/δράστριες ενδοοικογενειακής βίας χρησιμοποιούν συχνά τις συμφωνίες επικοινωνίας ως μέσο για να συνεχίζουν την κακοποίηση των γυναικών και των παιδιών και μετά τον χωρισμό.³ Εάν δεν ληφθούν υπόψη οι απόψεις των παιδιών σχετικά με την επικοινωνία, τα ίδια τα συστήματα που έχουν σχεδιαστεί για την προστασία τους ενδέχεται ακούσια να αυξήσουν τον κίνδυνο βλάβης, προς αυτά και τις μητέρες τους. Αντίθετα, η αποτελεσματική εφαρμογή του Άρθρου 12 –όταν τα παιδιά έχουν εμπλακεί πλήρως και αποτελεσματικά στον προσδιορισμό του αποτελέσματος των αποφάσεων που τα επηρεάζουν– μπορεί να διασφαλίσει την αναγνώριση και προώθηση όλων των άλλων δικαιωμάτων των παιδιών.⁴

Το πρόγραμμα [Βελτίωση της Δικαιοσύνης κατά την Επικοινωνία με Παιδιά](#) (IJCC) είχε ως σκοπό την αντιμετώπιση αυτών των προβλημάτων, δοκιμάζοντας πρότυπα για την καλύτερη υποστήριξη των δικαιωμάτων των παιδιών στις διαδικασίες επικοινωνίας και την ενίσχυση της συμμετοχής των παιδιών στη λήψη αποφάσεων. Με τον τρόπο αυτό, απώτερος στόχος ήταν η βελτίωση των διαδικασιών επικοινωνίας για τη βέλτιστη προστασία των παιδιών και των γυναικών που έχουν βιώσει ενδοοικογενειακή βία.

Κατόπιν συντονισμού από συνεργαζόμενες οργανώσεις εταίρους που ασχολούνται με τα δικαιώματα των γυναικών και των παιδιών στη Βουλγαρία, την Κύπρο, την Πορτογαλία, τη Ρουμανία και τη Σκωτία, στο πρόγραμμα δοκιμάστηκαν δύο διαφορετικά πρότυπα συμμετοχής παιδιών που αρχικά έλαβαν χώρα στη Σκωτία: το ένα στο πλαίσιο εθνικής πολιτικής και ένα άλλο σε ατομικό πλαίσιο.

² Επιτροπή του ΟΗΕ για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα (1990) Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού. Διατίθεται στη διεύθυνση: https://downloads.unicef.org.uk/wp-content/uploads/2016/08/unicef-convention-rights-child-uncrc.pdf?_ga=2.258850190.545027101.1593081429-1790952204.1593081429

³ Bancroft, L., Silverman, J. & Ritchie, D. (2012) *The Batterer as Parent: Addressing the Impact of Domestic Violence on Families* (2η έκδοση). Λος Άντζελες: Sage; Australia's National Research Organization for Women's Safety (εφεξής ANROWS) (2017) *Domestic and Family Violence and Parenting: Mixed Methods Insights into Impact and Support Needs: Key Findings and Future Directions*. Σίδνεϊ: ANROWS; Bagshaw, D. Brown, T., Wendt, S., Campbell, A., McInnes, E., Tinning, B., Batagol, B., Sifris, A., Tyson, D., Baker, J. & Fernandez Arias, P. (2011) *The Effect of Family Violence on Post-Separation Parenting Arrangements' in Family Matters 86*. Καμπέρα: Κυβέρνηση της Αυστραλίας.

⁴ Lundy, L. (2007) "Voice" Is not enough: Conceptualising Article 12 of the United Nations Convention on the Rights of the Child'. *British Educational Research Journal*, 33(6), σελ. 927-942.

- **Πρότυπο συμμετοχής: Power Up/Power Down (PU/PD)** – Το εν λόγω πρότυπο συμμετοχής επικεντρώθηκε σε παιδιά και νεαρά άτομα χρησιμοποιώντας τα βιώματά τους σχετικά με τις διαδικασίες επικοινωνίας με τα παιδιά στο πλαίσιο της ενδοοικογενειακής βίας, με σκοπό την επιρροή και την ενημέρωση της χάραξης πολιτικής σε εθνικό επίπεδο. Το παρόν πρόγραμμα συμμετοχής πραγματοποιήθηκε από κοινού με την συμμετοχή του Scottish [Women's Aid](#) και του [Children and Young People's Commissioner for Scotland](#). Στο πρόγραμμα συνεργάστηκαν 27 παιδιά, ηλικίας μεταξύ 6 και 17 ετών, για τη διερεύνηση των μοτίβων εξουσίας, τα δικαιώματα των παιδιών, την παρουσίαση των απόψεών τους στο δικαστήριο και το πώς μπορούν να βελτιωθούν οι εμπειρίες και η έκβαση των αποφάσεων επικοινωνίας για παιδιά που έχουν βιώσει ενδοοικογενειακή βία. Με τη συνδρομή εξειδικευμένων υπηρεσιών για την υποστήριξη των γυναικών, δόθηκε στα παιδιά μια εικονογραφημένη ιστορία που αφορούσε δύο παιδιά που είχαν υποστεί ενδοοικογενειακή βία αλλά και δικαστικές διαμάχες για οικογενειακές υποθέσεις. Η ιστορία είχε βασιστεί σε πραγματικές περιπτώσεις που συλλέχθηκαν από ομάδες υποστήριξης γυναικών σε όλη τη Σκωτία. Τα παιδιά και τα νεαρά άτομα εξέτασαν την ιστορία και στη συνέχεια την τροποποίησαν για να βελτιώσουν την έκβασή της προς όφελος των παιδιών. Μέσω αυτής της διαδικασίας τα παιδιά και τα νεαρά άτομα μπόρεσαν να εντοπίσουν βασικούς τομείς για μια θετική αλλαγή και υπέβαλαν συστάσεις για τη βελτίωση του συστήματος προς όφελος των παιδιών. Στη συνέχεια, οι εν λόγω συστάσεις χρησιμοποιήθηκαν για την άμεση ενημέρωση των εθνικών πολιτικών και πρακτικών στη Σκωτία.

- **Πρότυπο συμμετοχής: Επικεφαλής για τα Δικαιώματα Επικοινωνίας του Παιδιού (CCCRO)** – Το παρόν πρότυπο συμμετοχής επικεντρώθηκε στη διευκόλυνση και την υποστήριξη μεμονωμένων παιδιών ώστε να εκφράσουν τις απόψεις τους όταν το δικαστήριο λαμβάνει αποφάσεις επικοινωνίας.

Το πρότυπο απαιτεί τη συμμετοχή ενός ή μίας επαγγελματία που στηρίζει, μέσω μιας προσέγγισης που βασίζεται στα δικαιώματα του παιδιού, παιδιά που έχουν υποστεί ενδοοικογενειακή βία, έτσι ώστε να καταθέσουν τις απόψεις και τις επιθυμίες τους σχετικά με την επικοινωνία ενώπιον ενός δικαστηρίου. Ο/Η εν λόγω επαγγελματίας έχει καταρτιστεί για να κατανοεί και να υποστηρίζει παιδιά που έχουν υποστεί ενδοοικογενειακή βία. Καθώς λειτουργεί ως συνήγορος των παιδιών και τα υποστηρίζει κατά την παρουσίαση των απόψεών τους, ο CCCRO χρησιμοποιεί κατάλληλα εργαλεία για την ηλικία τους, βοηθώντας τα παιδιά να πουν στο δικαστήριο τι θέλουν να συμβεί σε σχέση με την επικοινωνία και γιατί.

Το πρόγραμμα IJCC ανέπτυξε ένα επιπλέον πρότυπο συμμετοχής, μια **Ομάδα Νέων Εμπειρογνομώνων (YEG)**, έτσι ώστε να διασφαλιστεί η συμμετοχή των παιδιών και των νέων με εμπειρίες ενδοοικογενειακής βίας στη λήψη αποφάσεων καθ' όλη τη διάρκεια του προγράμματος. Τα μέλη της YEG παρείχαν τις ειδικευμένες γνώσεις τους για τις βασικές δραστηριότητες και συμβούλευαν τους ενήλικες πώς να συμπεριλάβουν τα παιδιά στο πρόγραμμα με ασφάλεια, ουσία και ηθική. Με την υποστήριξη των ενηλίκων, η YEG προσδιόρισε τις δικές της προτεραιότητες για να επηρεάσει τους φορείς λήψης αποφάσεων.

Χρήση του εγχειριδίου

Το παρόν εγχειρίδιο συμπληρώνει ευρύτερες πηγές με επίκεντρο τα δικαιώματα του παιδιού, εστιάζοντας στη συμμετοχή των παιδιών στο πλαίσιο των διαδικασιών επικοινωνίας και της ενδοοικογενειακής βίας. Στόχος του είναι να χρησιμοποιεί τις γνώσεις και τις βέλτιστες πρακτικές από το πρόγραμμα IJCC ούτως ώστε να υποστηρίζει τις οργανώσεις δικαιωμάτων των γυναικών και των παιδιών σε ολόκληρη την Ευρώπη, καθώς και να αναλαμβάνει πρωτοβουλίες για τη συμμετοχή των παιδιών σε υποθέσεις επικοινωνίας και ενδοοικογενειακής βίας.

Μήνυμα από ένα μέλος της Ομάδας Νέων Εμπειρογνομόνων του προγράμματος σχετικά με τη σημασία της συμμετοχής

***Yello!** ονομάζεται η Ομάδα Νέων Εμπειρογνομόνων για το πρόγραμμα IJCC και δουλειά μας είναι να υποστηρίζουμε και να καθοδηγούμε το πρόγραμμα συνολικά—οι περισσότεροι από εμάς έχουν εμπειρία από διάφορα συμμετοχικά προγράμματα, οπότε χρησιμοποιούμε αυτήν την εμπειρία για να κάνουμε αυτό το πρόγραμμα ακόμα καλύτερο και να έχουμε ένα επιτυχημένο αποτέλεσμα. Μέσω της ομάδας Yello! και άλλων προγραμμάτων συνειδητοποίησα ότι τα προγράμματα συμμετοχής είναι σημαντικά και μας ωφελούν πραγματικά, καθώς μας δίνουν την ευκαιρία και το βήμα να ακουστούμε. Θα πρέπει να γίνει προτεραιότητα το να ακούτε τα παιδιά και τα νεαρά άτομα, να τα κάνετε να αισθάνονται ότι οι απόψεις τους έχουν σημασία και αυτό πρέπει να βρίσκεται στο επίκεντρο ενός προγράμματος συμμετοχής.*

Αυτά τα προγράμματα πρέπει να αξιολογούνται τακτικά ώστε να διασφαλίζεται ότι καθετί που προσπαθείτε να επιτύχετε χρησιμοποιείται και είναι ζωτικής σημασίας για τα νεαρά άτομα, ώστε να παραμένουν ενήμερα ανά πάσα στιγμή για την πρόοδο που σημειώνεται (Αυτό λαμβάνεται πολύ σοβαρά υπόψη από την ομάδα Yello!. Ενημερωνόμαστε συνεχώς από τους ενήλικες της ομάδας για το τι συμβαίνει, πράγμα που εκτιμώ πολύ). Στα νεαρά άτομα αρέσει να συμμετέχουν σε προγράμματα όπως αυτό και προσωπικά μου είναι σημαντικό που συμμετέχω στη Yello! και μπορώ να μοιράζομαι τις απόψεις και τις θέσεις μου για ζητήματα που αφορούν εμένα και χιλιάδες άλλα παιδιά και νεαρά άτομα. Είναι συγκλονιστικό να βλέπεις τόσο πολλά νεαρά άτομα να μιλούν με θάρρος για τις εμπειρίες τους και να αγωνίζονται αλλάζοντας και κάνοντας τα πράγματα καλύτερα για όλους και όλες. Είμαι περήφανος για τον εαυτό μου και τα υπόλοιπα μέλη της Yello! γι' αυτό τους το κουράγιο! Ελπίζω να δημιουργηθούν περισσότερα προγράμματα και ομάδες όπως η Yello!, έτσι ώστε ακόμη περισσότερα νεαρά άτομα να έχουν την ευκαιρία να ακουστούν και να εκτιμηθούν.

Όπως αναφέρθηκε ήδη, η ενίσχυση της συμμετοχής των παιδιών στο πλαίσιο των διαδικασιών επικοινωνίας και της ενδοοικογενειακής βίας είναι ζωτικής σημασίας για την καλύτερη προάσπιση των δικαιωμάτων των παιδιών και την ασφάλεια τόσο των γυναικών όσο και των παιδιών που βιώνουν ενδοοικογενειακή βία. Το παρόν εγχειρίδιο στοχεύει στη διευκόλυνση της εν λόγω συμμετοχής. Ωστόσο, είναι σημαντικό να αναγνωρίσουμε ότι η ουσιαστική συμμετοχή απαιτεί σημαντικούς πόρους, χρόνο και δεξιότητες. Δεν είναι όλοι και όλες σε θέση να εφαρμόσουν αμέσως τα πρότυπα που περιγράφονται στο παρόν εγχειρίδιο. Πρέπει να τεθούν οι βάσεις για να διασφαλιστεί ότι η συμμετοχή είναι ασφαλής, ουσιαστική και αποτελεσματική πριν ξεκινήσετε το ταξίδι σας. Αναγνωρίζουμε ότι κάθε περίπτωση θα είναι διαφορετική και επομένως θα απαιτείται προσαρμογή της προσέγγισης. Επομένως, ενώ περιγράφουμε τις διαδικασίες συμμετοχής που ακολουθήσαμε στο πρόγραμμα IJCC, αυτό δεν σημαίνει ότι είναι οριστικό. Αντίθετα, θα πρέπει να ληφθεί ως οδηγός για την ανεύρεση των σημαντικών στοιχείων κατά τη διεξαγωγή συμμετοχικής εργασίας σχετικά με την επικοινωνία με τα παιδιά και την ενδοοικογενειακή βία.

Στην **Ενότητα 1** παρέχεται μια επισκόπηση των βασικών ζητημάτων που σχετίζονται με τις διαδικασίες επικοινωνίας με παιδιά στο πλαίσιο της ενδοοικογενειακής βίας. Τονίζονται οι ομοιότητες και διαφορές που παρατηρούνται στις χώρες εταίρους του προγράμματος IJCC.

Στην **Ενότητα 2** καθορίζονται εκτιμήσεις γενικού χαρακτήρα που αφορούν τους φορείς για την προσαρμογή των προτύπων συμμετοχής στο πλαίσιό τους, καθώς και τις ανάγκες που πρέπει να καλυφθούν πριν αναλάβουν τέτοιες πρωτοβουλίες.

Στην **Ενότητα 3** εστιάζεται η *μέθοδος* συμμετοχής στο πλαίσιο των διαδικασιών επικοινωνίας και της ενδοοικογενειακής βίας, χρησιμοποιώντας τα πρότυπα συμμετοχής του IJCC για την παροχή πρακτικών μέτρων και εργαλείων για μια προσέγγιση βασιζόμενη στα δικαιώματα του παιδιού.

Η **Ενότητα 4** εστιάζει στη χρήση των *αποτελεσμάτων* της συμμετοχής με σκοπό την αλλαγή του πλαισίου επικοινωνίας και της ενδοοικογενειακής βίας, καθώς και τη διασφάλιση ότι τα παιδιά είναι ενεργοί εταίροι που απευθύνονται στους φορείς εξουσίας.

COVID-19

Το πρόγραμμα IJCC πραγματοποιήθηκε από τον Νοέμβριο του 2018-2020, συμπεριλαμβάνει επομένως περιόδους κατά τις οποίες όλες οι χώρες του προγράμματος επηρεάστηκαν από την πανδημία του COVID-19. Το παρόν εγχειρίδιο δεν προέβλεπε συγκεκριμένα εργασίες υπό αυτές τις συνθήκες, αλλά περιλαμβάνει υλικό και προβληματισμούς που προέκυψαν από τις αντιδράσεις στην εν λόγω κατάσταση, όπως η ανάπτυξη τρόπων ασφαλούς διεξαγωγής της συμμετοχικής εργασίας με παιδιά και νεαρά άτομα μέσω ηλεκτρονικών μεθόδων.

Ενότητα 1: Επικοινωνία με τα παιδιά και ενδοοικογενειακή βία

Παρά το γεγονός ότι οι εταίροι του προγράμματος IJCC εργάζονταν σε πέντε χώρες και επομένως λειτουργούσαν εντός διαφορετικών νομικών ορισμών αναφορικά με την ενδοοικογενειακή βία και διαφορετικών νομικών διαδικασιών/πλαισίων, πολλά από τα προβλήματα σχετικά με την επικοινωνία και την ενδοοικογενειακή βία ήταν ίδια. Όπως εξετάστηκε παραπάνω, ο χωρισμός δεν ισοδυναμεί με την ασφάλεια των γυναικών και των παιδιών. Η ενδοοικογενειακή βία συχνά συνεχίζεται ή ακόμη και εντείνεται μετά τον χωρισμό.⁵ Η επικοινωνία με τα παιδιά και οι σχετικές δικαστικές διαδικασίες χρησιμοποιούνται συχνά από τους δράστες για τη συνέχιση της κακοποίησης των γυναικών και των παιδιών τους μετά τον χωρισμό.

Αυτό το ζήτημα επιδεινώνεται από ευρύτερα ζητήματα εντός του δικαστικού συστήματος και του συστήματος επικοινωνίας που επιτρέπουν στους δράστες να ασκούν περαιτέρω εξουσία και έλεγχο. Βασικές ομοιότητες που παρατηρήθηκαν στις πέντε συμμετέχουσες χώρες:

- **Έλλειψη κατανόησης από τα δικαστήρια και τους νομικούς για τον αντίκτυπο της ενδοοικογενειακής βίας από τα παιδιά:** Τα παιδιά μπορούν να επηρεαστούν αρνητικά με πολλούς τρόπους από την ενδοοικογενειακή βία, ακόμη κι όταν δεν γίνονται μάρτυρες σωματικής βίας. Εδώ περιλαμβάνεται η παρακολούθησή τους και ο περιορισμός του χρόνου και των κινήσεών τους μαζί με τη μητέρα τους, ενώ ο δράστης μπορεί σκόπιμα να υπονομεύει τη σχέση μητέρας-παιδιού ως μέρος της τακτικής ελέγχου του.⁶ Ωστόσο, μπορεί τα δικαστήρια να μην αναγνωρίσουν πλήρως τον τρόπο με τον οποίο επηρεάζονται τα παιδιά πέραν του ότι γίνονται μάρτυρες σωματικής βίας.
- **Διαχωρισμός του γονέα από το σύντροφο:** Παρά τα ουσιαστικά αποδεικτικά στοιχεία ότι η ενδοοικογενειακή βία είναι επιβλαβής για τα παιδιά, η καταχρηστική συμπεριφορά των δραστήνων διαχωρίζεται συχνά από την ιδιότητά τους ως γονέων από τα δικαστήρια, αντί να θεωρείται ως γονική επιλογή.⁷ Αυτό μπορεί να οδηγήσει στη στάση ότι η ενδοοικογενειακή βία εναντίον του μη δράστη γονέα, ακόμη και όταν αποδεικνύεται, δεν αποτελεί λόγο απαγόρευσης της επικοινωνίας με το παιδί. Αυτή η φιλοσοφία υπέρ της επικοινωνίας μπορεί να ελαχιστοποιήσει ακούσια τις απόψεις και τις εμπειρίες των παιδιών.

⁵ Thiara, R. & Harrison, C. (2016) "Safe not sorry": Supporting the campaign for safer child contact. Key issues raised by research on child contact and domestic violence. Αναθεωρημένη βιβλιογραφία, Women's Aid. Κόβεντρι: Πανεπιστήμιο του Γουόρικ.

⁶ Katz, E. (2016) 'Beyond the Physical Incident Model: How Children Living with Domestic Violence are Harmed By and Resist Regimes of Coercive Control', *Child Abuse Review*, 25(1), σελ. 46–59.

⁷ Mandel, D. & Rankin, H. (2018) '[Working with Men as Parents: Becoming Father-Inclusive to Improve Child Welfare Outcomes in Domestic Violence Cases](#)'. Columbus, OH: Family and Youth Law Center, Capital University Law School.

- **Δύο μέτρα και δύο σταθμά λόγω του φύλου:** Ενώ οι δράστες συχνά θεωρούνται ως «αρκετά καλοί» πατέρες, οι γυναίκες κατηγορούνται συχνά ότι «αδυνατούν να προστατέψουν» το παιδί τους από την ενδοοικογενειακή βία.
- **Περιορισμένη πρόσβαση σε νομικές υπηρεσίες:** Η νομική εκπροσώπηση είναι δαπανηρή και συχνά είναι δύσκολο να εξασφαλιστεί. Επιπλέον, υπάρχει έλλειψη εξειδικευμένων δικηγόρων στην ενδοοικογενειακή βία, γεγονός το οποίο μπορεί να αποθαρρύνει τις γυναίκες από το να εγείρουν τις ανησυχίες τους σχετικά με την ενδοοικογενειακή βία σε υποθέσεις επικοινωνίας με παιδιά.
- **Ζητήματα σχετικά με τη συμμετοχή των παιδιών στη λήψη αποφάσεων:** Ενώ κάθε χώρα διέθετε διαφορετικές διαδικασίες και νόμους σχετικά με τον τρόπο με τον οποίο συμπεριλαμβάνονται οι απόψεις των παιδιών σε διαδικασίες επικοινωνίας, όλες αντιμετώπισαν προβλήματα όταν θέλησαν να διασφαλίσουν ότι τα παιδιά μπορούν να συμμετέχουν πλήρως και αποτελεσματικά στη διαδικασία λήψης αποφάσεων του δικαστηρίου. Βασικό ζήτημα ήταν η προσαρμογή των παιδιών σε ένα σύστημα που επικεντρώνεται στους ενήλικες, ενώ θα έπρεπε να προσαρμοστεί το σύστημα σύμφωνα με τις ανάγκες των παιδιών.

Ενότητα 2: Ας ξεκινήσουμε

Τι εννοούμε όταν λέμε συμμετοχή;

Το δικαίωμα συμμετοχής των παιδιών, όπως περιγράφεται στο άρθρο 12 της ΣΔΠ, είναι ένα από τα πιο γνωστά δικαιώματα της Σύμβασης, αλλά μάλλον ένα από τα πιο δυσνόητα όσον αφορά την αποτελεσματική εφαρμογή του. Η συμμετοχή δεν αφορά μόνο τη δυνατότητα να ακουστούν οι απόψεις των παιδιών, αλλά αφορά και τον τρόπο με τον οποίο οι απόψεις αυτές επηρεάζουν ενεργά τις διαδικασίες, τις αποφάσεις και τις δραστηριότητες που επιδρούν στη ζωή τους.⁸ Όταν τα παιδιά βρίσκονται σε καταστάσεις όπου επιτρέπεται να πουν συγκεκριμένα πράγματα ή όταν εκτίθενται σε κίνδυνο βλάβης λόγω της συμμετοχής τους, δεν μπορούμε να θεωρήσουμε ότι εφαρμόζεται το άρθρο 12. Η Επιτροπή των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού δημοσίευσε ένα Γενικό Σχόλιο για το Άρθρο 12. Καθίσταται σαφές λοιπόν ότι η συμμετοχή είναι μια συνεχής διαδικασία και όχι ένα μεμονωμένο γεγονός. Η συμμετοχή περιλαμβάνει «διάλογο μεταξύ παιδιών και ενηλίκων με βάση τον αμοιβαίο σεβασμό, κατά τον οποίο τα παιδιά μπορούν να μάθουν το πώς λαμβάνονται υπόψη οι απόψεις τους και οι απόψεις των ενηλίκων».⁹ Προσδιορίζεται ότι για να είναι αποτελεσματικές, ηθικές και ουσιαστικές, οι διαδικασίες συμμετοχής πρέπει:

- Να είναι διαφανείς και κατατοπιστικές
- Να είναι εκούσιες
- Να δείχνουν σεβασμό
- Να είναι σχετικές με τη ζωή των παιδιών
- Να είναι φιλικές προς τα παιδιά
- Να μην περιλαμβάνουν αποκλεισμούς
- Να στηρίζονται με συναφή κατάρτιση
- Να είναι ασφαλείς και να λαμβάνουν υπόψη τυχόν κινδύνους
- Να περιλαμβάνουν λογοδοσία

Θα προχωρήσουμε σε περισσότερες λεπτομέρειες σχετικά με το πώς προσεγγίζουμε το δικαίωμα στη συμμετοχή στην Ενότητα 2.

⁸ McMellon, C. & Tisdall, E.K.M. (2020) 'Children and young people's participation rights: looking backwards and moving forwards.' *International Journal of Children's Rights*, 28(1), σελ. 157-182.

⁹ Επιτροπή Δικαιωμάτων του Παιδιού του ΟΗΕ (2009). General Comment No. 12: The right of the child to be heard. Διατίθεται στη διεύθυνση:

<https://www2.ohchr.org/english/bodies/crc/docs/AdvanceVersions/CRC-C-GC-12.pdf>

Προσαρμογή των προτύπων συμμετοχής στο δικό σας πλαίσιο: σκέψιμο πριν ξεκινήσετε

Κατά την πορεία εφαρμογής των προτύπων συμμετοχής του IJCC, αντιμετωπίσαμε συγκεκριμένες προκλήσεις που πρέπει να εξεταστούν πριν ξεκινήσουμε. Δεν υπάρχουν πάντοτε απλές απαντήσεις σε αυτά τα ζητήματα, αλλά η έγκαιρη εξέτασή τους είναι χρήσιμη για την προσαρμογή της διαδικασίας σας και την κατά το δυνατόν αποτελεσματικότερη και ουσιαστικότερη συμμετοχή για την προστασία των δικαιωμάτων του παιδιού.

Συγκεκριμενοποιείτε την προσέγγισή σας

Όπως προείπαμε, θα χρειαστεί να προσαρμόσετε την προσέγγισή σας στη συμμετοχή σύμφωνα με το δικό σας συγκεκριμένο πλαίσιο. Ενώ βιώσαμε πολλές ομοιότητες στις διάφορες χώρες, εργαζόμασταν όλοι και όλες σε διαφορετικά συστήματα, πράγμα που σημαίνει ότι τα πρότυπά μας έπρεπε να προσαρμοστούν ώστε να ταιριάζουν στα εν λόγω συστήματα. Για παράδειγμα, εάν εργάζεστε σε πλαίσιο όπου υπάρχει λίγη κατανόηση ή επίγνωση των δικαιωμάτων του παιδιού ή του αντίκτυπου της ενδοοικογενειακής βίας στα παιδιά, μπορείτε να λάβετε υπόψη κάποια αρχικά θεμέλια για τη δημιουργία μιας δυναμικής προτού προωθήσετε τη συμμετοχική εργασία (δείτε την ενότητα με θέμα την αντίσταση). Για παράδειγμα, μία από τις εταιρίες του προγράμματος διαπίστωσε ότι, πριν ξεκινήσει ένα πρότυπο συμμετοχής, έπρεπε πρώτα να δοθεί προτεραιότητα στην ενημέρωση αναφορικά με την έλλειψη υπηρεσιών για γυναίκες και παιδιά που υπόκεινται σε ενδοοικογενειακή βία και να θεμελιωθεί η ανάγκη αυξημένης προστασίας των παιδιών, καθώς και διασφάλισης των παιδιών σε σχέση με τα δικαιώματα επιμέλειας.

Μετάφραση εργαλείων/εννοιών/συστημάτων

Οι δραστηριότητες και τα βοηθήματα που περιλαμβάνονται σε αυτό το εγχειρίδιο συμπεριλήφθηκαν, καθώς αποδείχθηκαν ιδιαίτερα επιτυχημένες από την εμπειρία μας με τα παιδιά. Ωστόσο, διαφορετικές ομάδες παιδιών θα έχουν διαφορετικές ανάγκες και πιθανότατα θα πρέπει να προσαρμόσετε το υλικό σας για να αντανακλά καλύτερα τις βιωματικές εμπειρίες και την πραγματικότητα των παιδιών και των νέων στο συγκεκριμένο πλαίσιο. Για παράδειγμα, οι εταίροι του IJCC προσαρμόσαν [τις πρωτότυπες ιστορίες του Power Up/Power Down από τη Σκωτία](#), αλλάζοντας τα ονόματα των χαρακτήρων ή διαγράφοντας σκηνές που δεν αντιστοιχούσαν στο περιβάλλον της χώρας τους.

Αξιολογώντας την ενδοοικογενειακή βία

Ασφάλεια

Η ασφάλεια πρέπει να αποτελεί κεντρικό ζήτημα σε όλα τα προγράμματα συμμετοχής των παιδιών. Πριν ξεκινήσετε ένα πρόγραμμα συμμετοχής με παιδιά, πρέπει να υπάρχει μια πολιτική προστασίας των παιδιών. Όλοι οι εμπλεκόμενοι ενήλικες πρέπει να είναι εξοικειωμένοι με και να κατανοούν τις πολιτικές και τις διαδικασίες προστασίας των παιδιών. Ως βέλτιστη πρακτική, συνιστάται ο καθορισμός ενός υπεύθυνου προσώπου για την προστασία των παιδιών, το οποίο θα εφαρμόζει την πολιτική και τις

διαδικασίες ασφάλειας και θα ενεργεί ως σημείο αναφοράς για θέματα προστασίας των παιδιών (για μια σφαιρική εικόνα των συγκεκριμένων καθηκόντων και απαιτήσεων ενός υπεύθυνου προστασίας παιδιών, βλ. σελίδα 138 του εγχειριδίου [‘Operations Manual On Children’s Participation In Consultations’](#) από τη διυπηρεσιακή ομάδα Inter-Agency Working Group on Children’s Participation¹⁰.)

Εκτός από τα γενικά μέτρα ασφάλειας, είναι σημαντικό να ληφθούν υπόψη οι ιδιαίτεροι κίνδυνοι όταν εργάζεστε με παιδιά και νεαρά άτομα που βιώνουν ενδοοικογενειακή βία, καθώς η ίδια η συμμετοχή τους ενδέχεται να τους θέσει σε κίνδυνο αντιποίνων από τον δράστη. Η ασφάλεια εξαρτάται από το περιβάλλον, επομένως τα στοιχεία ασφαλείας που περιγράφουμε στο παρόν εγχειρίδιο θα πρέπει να προσαρμοστούν ανάλογα με το συγκεκριμένο πλαίσιο εργασίας. Μη διστάσετε να αλλάξετε τα πρωτόκολλα ασφάλειας, εάν απαιτείται. Για παράδειγμα, κατά την εμφάνιση της πανδημίας του COVID-19 απαιτήθηκε από τις εταιρίες του IJCC να αναπτύξουν μεθόδους ασφαλούς διαδικτυακής συνεργασίας με παιδιά και νεαρά άτομα με σκοπό τη συνέχιση της συμμετοχής τους, έτσι ώστε να εξασφαλιστεί ότι τα παιδιά και τα νεαρά άτομα θα είχαν πρόσβαση στις διαδικασίες υποστήριξης.

Πρόσβαση των παιδιών σε ειδική υποστήριξη

Τα πρότυπα συμμετοχής του παρόντος εγχειριδίου λειτούργησαν για παιδιά και νεαρά άτομα που έχουν βιώσει δυσάρεστα γεγονότα στη ζωή τους. Παρόλο που υπήρξε ειδική μέριμνα για να ελαχιστοποιηθεί κάθε αναστάτωση στα μέλη που συμμετείχαν, το αντικείμενο της εργασίας μπορεί να ανασύρει κακές αναμνήσεις. Ως εκ τούτου, είναι απαραίτητο να παρέχεται πρόσβαση σε υποστήριξη από επαγγελματίες με εξειδικευμένη γνώση της ενδοοικογενειακής βίας και του αντίκτυπού της στα παιδιά. Είναι πιο αποτελεσματικό να συμμετέχουν εξειδικευμένοι επαγγελματίες που έχουν ήδη δημιουργήσει μια σχέση με τα παιδιά και τα νεαρά άτομα που συμμετέχουν. Για παράδειγμα, εάν εργάζεστε με παιδιά σε κατάλυμα κατά της ενδοοικογενειακής βίας όπου υπάρχει μια σχέση εμπιστοσύνης με συγκεκριμένα μέλη του προσωπικού, αυτό το προσωπικό θα πρέπει να συμπεριληφθεί στην συμμετοχική εργασία, εάν είναι δυνατό. Έτσι διασφαλίζεται ότι, αν έρθουν στην επιφάνεια κακές αναμνήσεις, τα παιδιά έχουν κάποιον/α στην αίθουσα που ξέρει ήδη το ιστορικό τους και είναι σε θέση να παρέχει ανάλογη υποστήριξη, χωρίς τα παιδιά να πρέπει να επαναλάβουν τα δυσάρεστα γεγονότα. Εάν δεν είναι δυνατόν να παρευρίσκονται αυτοί οι επαγγελματίες σε κάθε συνεδρία με τα παιδιά, θα πρέπει να παρίστανται στις αρχικές εκδηλώσεις έως ότου δημιουργηθεί εμπιστοσύνη με τους άλλους επικεφαλής.

Εάν δεν διατίθεται εξειδικευμένη υποστήριξη κατά της ενδοοικογενειακής βίας, συνιστάται πρώτα να συνεργαστείτε με εξειδικευμένες υπηρεσίες κατά της ενδοοικογενειακής βίας. Εναλλακτικά, μπορείτε να συνεχίσετε να συμμετέχετε σε ομάδα παιδιών και νέων που έχουν γνώση των ζητημάτων σχετικά με την ισότητα των φύλων, αλλά απ’ όσο γνωρίζετε δεν έχουν υποστεί ενδοοικογενειακή βία. Πρέπει, ωστόσο, να είστε πάντα προετοιμασμένοι/ες, καθώς η ενδοοικογενειακή βία συχνά δεν καταγγέλλεται και μπορεί να μην γνωρίζετε εάν κάποιο πρόσωπο την έχει βιώσει.

¹⁰ Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://resourcecentre.savethechildren.net/node/3337/pdf/3337.pdf>

Συμμετοχή των μητέρων

Όταν εργάζεστε με παιδιά και νεαρά άτομα που έχουν υποστεί ενδοοικογενειακή βία, υπάρχει μια ακόμα επιζήσασα που πρέπει να ληφθεί υπόψη. Η ενδοοικογενειακή βία αποτελεί κοινή εμπειρία γυναικών και παιδιών. Αν και αυτό δεν σημαίνει ότι πρέπει να ομαδοποιηθούν, πρέπει να αναγνωριστεί η αλληλένδετη φύση των εμπειριών τους. Λάβετε υπόψη πως η συμμετοχή ενός παιδιού σε πρόγραμμα συμμετοχής μπορεί να επηρεάσει τις μητέρες: Για παράδειγμα μπορεί να ανησυχούν ότι η συμμετοχή του παιδιού θα εκθέσει την οικογένεια ως επιζώντες/επιζήσασες ενδοοικογενειακής βίας ή ότι ενδέχεται να διακινδυνεύεται η ασφάλεια του παιδιού τους. Η εκτίμηση του κινδύνου για τη συμμετοχή των παιδιών πρέπει να είναι μια κοινή διαδικασία με τις μητέρες, δεδομένης της κοινής εμπειρίας τους στην ενδοοικογενειακή βία.¹¹ Οι μητέρες πρέπει να ενημερώνονται σχετικά με τη διαδικασία συμμετοχής, με τρόπο που να εξισορροπείται το δικαίωμα του παιδιού στην ιδιωτική ζωή με το καθήκον της μητέρας να προστατεύει τα συμφέροντα του παιδιού της. Για παράδειγμα θεωρήσαμε χρήσιμο να ενημερώνουμε τις μητέρες για τις δραστηριότητες, ώστε να γνωρίζουν τι θα συζητηθεί σε γενικό πλαίσιο, αλλά όχι τις λεπτομέρειες του τι συζητάνε τα παιδιά σε κάθε συνεδρία. Ομοίως, είναι σημαντικό να ξεκαθαρίσετε με τα παιδιά από την αρχή ότι εάν ανησυχείτε για την ασφάλειά τους, ίσως χρειαστεί να μοιραστείτε αυτά που σας λένε με τις μητέρες τους.

Σκέψεις για τους απαιτούμενους πόρους

Διαθεσιμότητα

Μια σημαντική γνώση που αποκομίστηκε από τις εταίρους του προγράμματος είναι ο χρόνος και η διαθεσιμότητα που απαιτούνται για να λειτουργήσουν αποτελεσματικά τα πρότυπα συμμετοχής. Οι εταίροι επιβεβαίωσαν ότι ο συντονισμός ενός προγράμματος όπως το PU/PD ή η Ομάδα Νέων Εμπειρογνομόνων θα μπορούσε κάλλιστα να θεωρηθεί ως δουλειά πλήρους απασχόλησης. Εάν δεν είναι δυνατό να έχετε εργαζόμενους/ες πλήρους απασχόλησης για τον συντονισμό της συμμετοχικής εργασίας, πρέπει να διασφαλίσετε ότι οι ενήλικες που συντονίζουν τη συμμετοχική εργασία διαθέτουν συγκεκριμένες ώρες στο πλάνο εργασίας τους ώστε να προχωρήσουν.

Αποζημίωση και αποδοχές

Είναι επίσης σημαντικό να ληφθούν υπόψη οι πόροι που απαιτούνται για την εκτίμηση του χρόνου και της προσπάθειας των παιδιών και των νέων. Δεν αναμένεται σε καμία περίπτωση ότι τα παιδιά και τα νεαρά άτομα θα ξοδέψουν χρήματα για να λάβουν μέρος: συνυπολογίστε όλα τα έξοδα που πρέπει να καλυφθούν, όπως μεταφορικά, οποιοδήποτε υλικό που μπορεί να χρειαστεί, γεύματα και αναψυκτικά. Επιπλέον, μια καλή πρακτική είναι να υπάρχουν προγράμματα αναγνώρισης και ανταμοιβής που να αποδεικνύουν στα παιδιά και τα νεαρά άτομα ότι η συμμετοχή τους εκτιμάται και να

¹¹ Houghton, C. (2016) 'IMPACT Briefing 2: An ethics model for involving young survivors in policy-making'. Ενημερωτική σειρά IMPACT: παιδιά, νεαρά άτομα και ενδοοικογενειακή βία.

διασφαλίζουν ότι η συμμετοχή τους είναι αμοιβαία (δηλαδή ότι τα παιδιά και τα νεαρά άτομα αποκομίζουν κάτι από τη συμμετοχή τους). Μπορεί να πρόκειται για κουπόνια, ψυχαγωγικές δραστηριότητες/εκδρομές και πιστοποιήσεις που αναγνωρίζουν επίσημα τις δεξιότητες και τα προσόντα που έχουν αναπτύξει μέσω της συμμετοχής τους. Μια άλλη επιλογή είναι οι πληρωμές σε μετρητά, αν και πρέπει να διασφαλιστεί ότι δεν επηρεάζεται η αρχή της εθελοντικής συμμετοχής ούτε προκαλούνται προβλήματα με τις παροχές κοινωνικής ασφάλισης.

Διάθεση του κατάλληλου χώρου

Από την εμπειρία μας μάθαμε ότι ο χώρος στον οποίο πραγματοποιούνται οι δραστηριότητες συμμετοχής είναι ζωτικής σημασίας. Βεβαιωθείτε εκ των προτέρων ότι έχετε πρόσβαση σε κατάλληλους χώρους για την πραγματοποίηση των δραστηριοτήτων συμμετοχής.

Η ασφάλεια είναι σημαντικός παράγοντας. Μπορεί να υπάρχουν περιοχές που δεν είναι ασφαλείς για τα παιδιά λόγω του κινδύνου να συναντηθούν με τον δράστη τους. Εάν νοικιάζετε χώρο για την πραγματοποίηση των δραστηριοτήτων, βεβαιωθείτε ότι η περιοχή στην οποία βρίσκεται είναι ασφαλής για όλα τα μέλη. Προσπαθήστε να συναντιέστε σε ουδέτερους χώρους παρά σε καταλύματα κατά της ενδοοικογενειακής βίας.

Ένας κατάλληλος χώρος για τα παιδιά που χρησιμοποιείται από τις εταιρίες του IJCC στην Πορτογαλία (η φωτογραφία δεν απεικονίζει παιδιά που έλαβαν μέρος στο πρόγραμμα IJCC και επισυνάπτεται με την άδεια των νέων που εμφανίζονται σε

Οι χώροι συνάντησης πρέπει επίσης να είναι κατάλληλοι για τα παιδιά. Η εργασία με παιδιά σε χώρους που προορίζονται για ενήλικες, όπως οι χώροι γραφείων, μπορεί να είναι άβολη ή ακόμη και εκφοβιστική. Εάν, αντίθετα, εργάζονται σε ένα φωτεινό και πολύχρωμο χώρο με άνετα καθίσματα, τα παιδιά να νοιώσουν πιο άνετα.

Οι εταίροι του IJCC χρησιμοποίησαν τον παρόντα κατάλογο αναφοράς ([βλ. Παράρτημα 1](#)) κατά την εύρεση χώρων για τη διενέργεια των δραστηριοτήτων συμμετοχής.

Συμμετοχή παιδιών και νέων: ζητήματα συμμετοχής

Βασική αρχή μιας δίκαιης προσέγγισης είναι η απαγόρευση των διακρίσεων (όπως περιγράφεται στο άρθρο 2 της ΣΔΠ). Τα παιδιά δεν πρέπει να αποκλείονται λόγω οποιωνδήποτε χαρακτηριστικών. Οι πρωτοβουλίες συμμετοχής πρέπει να αποφεύγουν τις υπάρχουσες μορφές διακρίσεων και να λαμβάνουν μέτρα για να ενθαρρύνουν ενεργά ευκαιρίες για περιθωριοποιημένα παιδιά.¹² Θα εμβαθύνουμε περαιτέρω για τα

¹² Bird, D., Hagger-Vaughan, A., Pinto, L., O'Toole, L., Ros-Steinsdottir, T. & Schuurman, M. (2020) *We Are Here: A Child Participation Toolbox*. (1η έκδοση). Βρυξέλλες: Eurochild & Learning for Well-being Foundation. Διατίθεται στη διεύθυνση: https://www.eurochild.org/fileadmin/public/05_Library/Thematic_priorities/05_Child_Participation/Eurochild/We_Are_Here_Toolbox.pdf

βήματα που κάναμε ώστε να δημιουργήσουμε ένα περιβάλλον χωρίς αποκλεισμούς για τα παιδιά στην [Ενότητα 3](#). Ωστόσο, θα θέλαμε εδώ να επισημάνουμε τρία ειδικότερα ζητήματα που προέκυψαν ως βασική γνώση από το πρόγραμμα:

Φύλο και συμμετοχή

Αυτό που κατανοούμε για την ενδοοικογενειακή βία είναι ότι είναι έντονα έμφυλη και επηρεάζει δυσανάλογα τις γυναίκες. Αντιλαμβανόμαστε την ενδοοικογενειακή βία ως αιτία και συνέπεια της ανισότητας των φύλων. Ως εκ τούτου, ήταν σημαντικό για τα προγράμματα συμμετοχής να μην αναπαράγουν επικίνδυνους έμφυλους κανόνες. Αυτό περιέλαβε την εξέταση μιας σειράς παραγόντων, όπως:

- Ενθάρρυνση όλων των παιδιών να συμμετάσχουν, τόσο των αγοριών όσο και των κοριτσιών – είναι σημαντικό να ενθαρρύνεται η συμμετοχή των κοριτσιών σε τέτοιες πρωτοβουλίες, ενισχύοντας τη φωνή τους ως ηγέτιδες του μέλλοντος. Ομοίως, είναι σημαντικό να αναγνωρίσουμε τον αντίκτυπο της ενδοοικογενειακής βίας στα αγόρια και να διασφαλίσουμε τη συμμετοχή τους. Διαπιστώσαμε ότι τα αγόρια υποεκπροσωπούνται στη συμμετοχική εργασία μας και θα ενισχύσουμε τα μέτρα που πρέπει να ληφθούν για να διασφαλιστεί ότι τα αγόρια ενθαρρύνονται να συμμετάσχουν, έτσι ώστε να αναγνωριστούν τα βιώματα ενδοοικογενειακής βίας τους και να ενισχυθούν ως σύμμαχοι στον αγώνα για την ισότητα των φύλων.
- Αμφισβητείστε τους έμφυλους κανόνες και συμπεριφορές – σε μικτές ομάδες προσέξτε να μην ενισχύετε τα έμφυλα στερεότυπα (π.χ. ότι τα κορίτσια είναι ήσυχα και υπάκουα, τα αγόρια είναι ηγέτες). Τα παιδιά εκτίθενται σε τέτοια στερεότυπα από νεαρή ηλικία – είναι επομένως σημαντικό να λαμβάνεται υπόψη το φύλο ως δυναμική εξουσίας, όταν εργαζόμαστε σε μια μικτή ομάδα, για να διασφαλιστεί η ανεμπόδιστη συμμετοχή όλων των παιδιών. Εδώ περιλαμβάνονται δραστηριότητες με την ομάδα σας που αμφισβητούν τα έμφυλα στερεότυπα και αυξάνουν την κατανόηση και τη συνειδητοποίησή τους για την ισότητα των φύλων.
- Υποστηρίξτε τα παιδιά που δεν ταυτίζονται με το φύλο τους – κομμάτι της αμφισβήτησης των έμφυλων κανόνων και στερεοτύπων είναι και η αναγνώριση ότι ορισμένα παιδιά δεν ταυτίζονται με την ταυτότητα του φύλου που τους δόθηκε κατά τη γέννηση τους ούτε και με κανένα άλλο φύλο. Τα τρανς και τα μη δυαδικά παιδιά, λόγω τρανσφοβικών συμπεριφορών, είναι ιδιαίτερα ευάλωτα στον εκφοβισμό και την παρενόχληση και είναι σημαντικό να ληφθούν υπόψη οι ιδιαίτερες εμπειρίες τους σε σχέση με την ενδοοικογενειακή βία. Όταν προσκαλείτε παιδιά να συμμετέχουν στη συμμετοχική εργασία, προσέξτε τα μηνύματά σας. Μήπως αποκλείονται ακούσια τα παιδιά που δεν ταυτίζονται με το φύλο τους;

Ηλικία και συμμετοχή

Η ουσιαστική και χωρίς αποκλεισμούς συμμετοχή ξεκινά από την υπόθεση ότι όλα τα παιδιά είναι σε θέση να εκφράσουν τις απόψεις τους και ότι θα πρέπει να

υποστηριχθούν για να το πράξουν με τρόπο που τους αρμόζει.¹³ Είναι επομένως σημαντικό να υπάρχει ευελιξία για τις ηλικιακές απαιτήσεις και να μην εμποδίζονται τα μικρότερα παιδιά να συμμετέχουν λόγω της ηλικίας τους.

Μην θεωρείτε ως δεδομένο ότι το καλύτερο δυνατό πρότυπο είναι να δημιουργήσετε ομάδες με βάση την ηλικία: μπορεί ένα οκτάχρονο παιδί να είναι πολύ ώριμο και να έχει τάση συναναστροφής με μεγαλύτερα παιδιά, ενώ ένα άλλο οκτάχρονο να αισθάνεται πιο άνετα με νεότερα παιδιά και με πιο ψυχαγωγικές δραστηριότητες. Ομοίως, η εργασία με μικτή ηλικιακή ομάδα δεν είναι αυτόματα και προβληματική. Τα παιδιά συχνά τείνουν να αναλαμβάνουν διαφορετικούς ρόλους σε τέτοιες ομάδες, κάποια γίνονται βοηθοί/μέντορες της ομάδας και άλλα αναλαμβάνουν τον ρόλο του «νεότερου».

Επομένως, μπορεί να είναι χρήσιμο να κάνετε κάποιες προσωπικές συνεδρίες με τα παιδιά πριν ξεκινήσετε την ομαδική εργασία, να αξιολογήσετε τον καλύτερο συνδυασμό ομάδων και να βοηθήσετε στην προώθηση δραστηριοτήτων στο σωστό επίπεδο ώστε να διασφαλίσετε ότι όλα τα μέλη καταλαβαίνουν χωρίς να αισθάνονται ότι βαριούνται ή χειραγωγούνται.

Ψηφιακός αποκλεισμός

Το ξέσπασμα της πανδημίας COVID-19 ανέδειξε το ζήτημα του ψηφιακού αποκλεισμού. Το πρόγραμμα έπρεπε να μετατραπεί σε εικονική εργασία με παιδιά και νεαρά άτομα. Ωστόσο, πολλά από τα μέλη δεν είχαν πρόσβαση σε συσκευές και τηλέφωνα ή ζούσαν σε αγροτικές/απομακρυσμένες περιοχές με περιορισμένη σύνδεση στο διαδίκτυο. Καθώς οι χώροι υποστήριξης (π.χ. σχολεία, κοινοτικά κέντρα) ήταν κλειστοί, αποδείχθηκε τεράστια πρόκληση το να συνεχίσουμε να εργαζόμαστε με παιδιά και νεαρά άτομα.

Καθώς ο τεχνολογικός κόσμος ολοένα αναπτύσσεται, ο ψηφιακός αποκλεισμός είναι ένα εξαιρετικά επίκαιρο ζήτημα. Λάβετε υπόψη αυτόν τον παράγοντα κατά την προώθηση των δυνατοτήτων συμμετοχής. Μην θεωρείτε ως δεδομένο ότι τα παιδιά και τα νεαρά άτομα με τα οποία εργάζεστε έχουν πρόσβαση σε τηλέφωνα ή στο διαδίκτυο. Κάθε φορά που εργάζεστε με νέα ομάδα, καθορίστε ποια είναι η καλύτερη μορφή επικοινωνίας για το κάθε μέλος χωριστά. Εάν μεγάλο μέρος της συμμετοχικής εργασίας σας πραγματοποιηθεί μέσω διαδικτύου, ίσως χρειαστεί να επενδύσετε στην παροχή συσκευών για παιδιά και νεαρά άτομα (για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με την εργασία με παιδιά και νεαρά άτομα με ηλεκτρονικά μέσα, [βλ. Παράρτημα 11](#)).

¹³ Επιτροπή Δικαιωμάτων του Παιδιού του ΟΗΕ (2009), General Comment No. 12: The right of the child to be heard. Διατίθεται στη διεύθυνση:

<http://www2.ohchr.org/english/bodies/crc/docs/AdvanceVersions/CRC-C-GC-12.pdf>

Ενότητα 3: «Σημασία έχει η διαδικασία, όχι μόνο το αποτέλεσμα»: Προσέγγιση με βάση τα δικαιώματα των παιδιών

Επισκόπηση

Μια προσέγγιση που βασίζεται στα ανθρώπινα δικαιώματα έχει διατυπωθεί μέσω του τομέα της διεθνούς ανάπτυξης. Σε αντίθεση με ένα πλαίσιο «αναγκών», το οποίο επικεντρώνεται στην ικανοποίηση των αναγκών των περιθωριοποιημένων ατόμων, ένα πλαίσιο «δικαιωμάτων» παρέχει μια ισχυρότερη βάση για κοινωνικές αλλαγές, διότι επιβάλλει υποχρεώσεις στα κράτη, ως υπεύθυνους φορείς καθηκόντων, να σέβονται, να προστατεύουν και να προάγουν τα ανθρώπινα δικαιώματα.

Για τους σκοπούς του παρόντος εγχειριδίου, εξαιρετικά χρήσιμες είναι δύο αρχές μιας προσέγγισης που βασίζεται στα ανθρώπινα δικαιώματα:

- **Λογοδοσία:** οι κυβερνήσεις και άλλοι υπεύθυνοι φορείς καθηκόντων πρέπει να αποδείξουν στους κατόχους των δικαιωμάτων πώς έχουν εκπληρώσει την υποχρέωση προστασίας και προώθησης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων που υπέχουν. Οι κάτοχοι δικαιωμάτων δικαιούνται αποζημίωση εάν οι υπεύθυνοι φορείς καθηκόντων δεν τηρούν τις υποχρεώσεις τους.
- **Συμμετοχή:** όλοι οι κάτοχοι δικαιωμάτων έχουν δικαίωμα συμμετοχής στην ανάπτυξη πολιτικών, προγραμμάτων και μηχανισμών που επηρεάζουν τα δικαιώματά τους.¹⁴

Με βάση αυτές τις αρχές, μια προσέγγιση με βάση τα δικαιώματα των παιδιών προωθεί συγκεκριμένα την συνειδητοποίηση των δικαιωμάτων των παιδιών, όπως ορίζονται από τη ΣΔΠ και άλλες διεθνείς πράξεις για τα ανθρώπινα δικαιώματα, μέσω:

- της χρήσης προτύπων και αρχών για τα δικαιώματα των παιδιών, από τη ΣΔΠ και άλλες διεθνείς πράξεις για τα ανθρώπινα δικαιώματα, για την καθοδήγηση συμπεριφορών, δράσεων, πολιτικών και προγραμμάτων,
- της ανάπτυξης της ικανότητας των παιδιών ως κατόχων δικαιωμάτων για τη διεκδίκηση των δικαιωμάτων τους και
- της ανάπτυξης της ικανότητας των ενηλίκων ως φορέων δικαιωμάτων να εκπληρώνουν τις υποχρεώσεις τους έναντι των παιδιών.¹⁵

¹⁴ Ομάδα των Ηνωμένων Εθνών για την Ανάπτυξη (2003) The human rights-based approach to development cooperation: Towards a common understanding among UN agencies. Διατίθεται στη διεύθυνση: https://unsdg.un.org/sites/default/files/6959-The_Human_Rights_Based_Approach_to_Development_Cooperation_Towards_a_Common_Understanding_among_UN.pdf

¹⁵ UNICEF (2014) Child rights education toolkit: Rooting child rights in early childhood education, primary and secondary schools. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.unicef.org/media/63081/file/UNICEF-Child-Rights-Education-Toolkit.pdf>

Μια προσέγγιση με βάση τα δικαιώματα των παιδιών επικεντρώνεται στη διαδικασία – όχι μόνο στα αποτελέσματα– της προάσπισης των δικαιωμάτων των παιδιών. Κομβικό ζήτημα είναι να διασφαλιστεί ότι οι ενήλικες κατανοούν τις υποχρεώσεις τους ως φορείς καθηκόντων για την προαγωγή, προστασία και υπεράσπιση των δικαιωμάτων των παιδιών. Σύμφωνα με τη ΣΔΠ, κύριος φορέας καθηκόντων είναι η κυβέρνηση, ωστόσο η Σύμβαση καθιστά επίσης σαφές ότι όλοι οι ενήλικες είναι φορείς καθηκόντων. Οι γονείς, οι εκπαιδευτικοί, οι πάροχοι υπηρεσιών και η ευρύτερη κοινότητα έχουν ευθύνη ώστε τα παιδιά να απολαμβάνουν πλήρως τα δικαιώματά τους και οφείλουν να δείχνουν στα παιδιά πώς εκπληρώνουν το καθήκον τους αυτό.

Επομένως, πριν από το στάδιο της εργασίας με παιδιά και νεαρά άτομα στο πρόγραμμα συμμετοχής σας, βεβαιωθείτε ότι οι ενήλικες του προγράμματος έχουν προετοιμαστεί πλήρως ως φορείς καθηκόντων για την εκπλήρωση των υποχρεώσεών τους. Σκεφτείτε εάν υπάρχει συγκεκριμένη κατάρτιση ή πληροφορίες που μπορεί να σας χρησιμεύσουν για τα δικαιώματα των παιδιών. Μπορεί να υπάρχουν οργανώσεις στη χώρα σας, όπως ο συνήγορος του πολίτη για τα δικαιώματα των παιδιών, οι οποίες θα βοηθήσουν στην επέκταση των γνώσεων και των ικανοτήτων σας.

Θα εξετάσουμε την ενίσχυση των παιδιών για τη διεκδίκηση των δικαιωμάτων τους παρακάτω.

Πώς ακολουθούμε μια προσέγγιση με βάση τα δικαιώματα των παιδιών

Οι προσωπικές εμπειρίες ενδοοικογενειακής βίας (και οι ακατάλληλες αντιδράσεις από τις διάφορες υπηρεσίες) εμποδίζουν με πολλούς τρόπους την πλήρη συνειδητοποίηση των δικαιωμάτων των παιδιών. Μερικά από αυτά είναι προφανή, όπως το δικαίωμα των παιδιών να προστατεύονται από κάθε μορφή βίας, βιαιοπραγίας και εγκατάλειψης (άρθρο 19 της ΣΔΠ). Ωστόσο, τα δικαιώματα των παιδιών θίγονται και με λιγότερο προφανείς τρόπους. Για παράδειγμα, το δικαίωμα ενός παιδιού να χαλαρώνει και να παίζει μπορεί να υπονομευθεί μέσω της σκόπιμης κοινωνικής απομόνωσης από τον δράστη ή τη δράστρια. Το δικαίωμά τους στην εκπαίδευση μπορεί να θίγεται εάν αλλάζουν συνεχώς σχολεία ή να δεν μπορούν να ολοκληρώσουν τις εργασίες τους για το σπίτι το βράδυ.

Οι δραστηριότητες συμμετοχής πρέπει να λαμβάνουν μέτρα για την αντιμετώπιση των αρνητικών επιπτώσεων της ενδοοικογενειακής βίας στα παιδιά, προωθώντας ενεργά τα δικαιώματά τους. Η χρήση μιας προσέγγισης με βάση τα δικαιώματα για τη συμμετοχή παιδιών που βιώνουν ενδοοικογενειακή βία είναι σημαντική, επειδή:

- Η προσέγγιση με βάση τα δικαιώματα των παιδιών έχει μια ολιστική άποψη για την ευημερία ενός παιδιού και δεν εστιάζει σε έναν μόνο τομέα (π.χ. η ασφάλεια είναι ζωτικής σημασίας, αλλά είναι επίσης σημαντικό να λαμβάνονται υπόψη κι άλλα πράγματα, όπως το δικαίωμα των παιδιών στην ιδιωτική ζωή, το δικαίωμά τους να εκφράζουν τις απόψεις τους σε θέματα που τα επηρεάζουν κ.λπ.). Έτσι διασφαλίζεται ότι δεν ορίζουμε τα συμμετέχοντα παιδιά μόνο μέσω των βιωμάτων

ενδοοικογενειακής βίας τους, αλλά από όλες τις πτυχές της ταυτότητας και της προσωπικότητάς τους. Τα παιδιά και τα νεαρά άτομα που συμμετείχαν στο πρόγραμμα IJCC είχαν ξεκαθαρίσει ότι δεν ήθελαν να καθορίζονται από τα βιώματα ενδοοικογενειακής βίας τους.

- Η γνώση των δικαιωμάτων τους μπορεί να είναι ενισχυτική για παιδιά που πλήττονται από ενδοοικογενειακή βία. Εάν θεωρήσουν τους εαυτούς τους ως ανεξάρτητους κατόχους δικαιωμάτων, μπορούν να επαναπροσδιορίσουν τα βιώματα ενδοοικογενειακής βίας τους ως παραβίαση των δικαιωμάτων τους, να αυξήσουν την αυτοεκτίμησή τους, καθώς και την αυτοπεποίθηση και τις δεξιότητές τους για τη διεκδίκηση των δικαιωμάτων τους έναντι φορέων/υπηρεσιών.
- Η προσέγγιση με βάση τα δικαιώματα των παιδιών στηρίζει τη θέση των παιδιών ως κοινωνικών υποκειμένων, που είναι σε θέση να προτείνουν λύσεις για τη ζωή τους, αντί να θεωρούνται και να αντιμετωπίζονται ως παθητικά υποκείμενα. Αυτό είναι σημαντικό στο πλαίσιο της ανάκαμψης από την ενδοοικογενειακή βία, όταν ο χώρος δράσης των παιδιών συχνά περιορίζεται παράλληλα με της μητέρας τους.¹⁶

Υλοποίηση μιας προσέγγισης με βάση τα δικαιώματα

Αυτή η ενότητα περιγράφει τον τρόπο με τον οποίο οι εταίροι του προγράμματος IJCC υιοθέτησαν μια προσέγγιση στη συμμετοχή με βάση τα δικαιώματα των παιδιών, αντανακλώντας τη γνώση από όλες τις χώρες εταίρους. Καθορίσαμε τη διαδικασία που χρησιμοποιήσαμε για κάθε πρότυπο, επισημαίνοντας τι λειτούργησε καλά, τα πράγματα που πρέπει να προσέξετε και χρήσιμα εργαλεία/βοηθήματα.

Δεδομένης της επικέντρωσης των προτύπων στη διευκόλυνση της συμμετοχής των παιδιών, χρησιμοποιήσαμε τη σύλληψη της Λάουρα Λάντυ (Laura Lundy) για την εφαρμογή του άρθρου 12 της ΣΔΠ, ως πλαίσιο για τη συζήτηση της διαδικασίας κάθε προτύπου συμμετοχής του IJCC.

¹⁶ Houghton, C. (2015) 'Young People's perspectives on participatory ethics: Agency, power and impact in domestic abuse research and policy-making.' *Child Abuse Review*, 24, σελ. 235-248.

Figure: Lundy's Voice Model Checklist for Participation as included in Ireland's National Strategy on Children and Young People's Participation in Decision-Making 2015-2020¹⁷

Το πρότυπο της Λάουρα Λάντυ παρέχει έναν τρόπο σύλληψης της έννοιας του άρθρου 12 της ΣΔΠ, έτσι ώστε να εστιάζει στα τέσσερα βασικά του στοιχεία:

- **Χώρος:** Τα παιδιά πρέπει να έχουν την **ευκαιρία** να εκφράσουν μια γνώμη. Διασφαλίζεται ότι τα παιδιά καλούνται να συμμετάσχουν, εάν επιθυμούν να εκφράσουν τις απόψεις τους, και ότι τα παιδιά έχουν έναν αποκλειστικό χώρο για να συμμετάσχουν με τρόπο που δεν υπάρχει κίνδυνος αντιποίνων γι' αυτή τους τη συμμετοχή.

¹⁷ Ireland Department of Children and Youth Affairs, National Strategy on Children and Young People's Participation in Decision-Making 2015-2020 (17 June 2015), p. 21. Accessible here: <http://dcya.gov.ie/documents/playandrec/20150617NatStratParticipationReport.pdf>

- **Φωνή:** Τα παιδιά πρέπει να **διευκολυνθούν** να εκφράσουν τη γνώμη τους. Διασφαλίζεται ότι τα παιδιά έχουν τις απαραίτητες πληροφορίες για μια τεκμηριωμένη γνώμη. Οι δραστηριότητες και οι πληροφορίες πρέπει να είναι κατάλληλες για την ηλικία και φιλικές προς τα παιδιά, ενώ παρέχεται έμπρακτη βοήθεια στα παιδιά για να διευκολυνθούν να εκφράσουν τις απόψεις τους.
- **Ακροατήριο:** Η γνώμη θα πρέπει να **ακουστεί**. Διασφαλίζεται ότι τα παιδιά έχουν «δικαίωμα ακρόασης» – μια εγγυημένη ευκαιρία ότι οι απόψεις τους θα γνωστοποιηθούν στα πρόσωπα που έχουν ευθύνη να ακούσουν.
- **Επιρροή:** Η γνώμη θα πρέπει να γίνεται **πράξη**, ανάλογα με την περίπτωση. Διασφαλίζεται ότι οι ενήλικες όχι μόνο ακούν τα παιδιά, αλλά και ότι λαμβάνουν σοβαρά υπόψη τις απόψεις των παιδιών. Παρόλο που αυτό δεν μπορεί να διασφαλιστεί παγκοσμίως, ένα κίνητρο ή μια εγγύηση είναι να διασφαλιστεί ότι τα παιδιά ενημερώνονται για τον τρόπο με τον οποίο λαμβάνονται υπόψη οι απόψεις τους.

Στο πρότυπο πρέπει να αντικατοπτρίζεται το γεγονός ότι αυτά τα στοιχεία είναι αλληλένδετα. Αναφέρεται ότι το άρθρο 12 έχει ρητή χρονολογία. Στο πρώτο στάδιο διασφαλίζεται το δικαίωμα του παιδιού να εκφράσει μια γνώμη. Στη συνέχεια πρέπει το δικαίωμα γνώμης του παιδιού να λάβει τη δέουσα βαρύτητα. Ωστόσο, αναγνωρίζοντας το γεγονός ότι οι διαδικασίες λήψης αποφάσεων είναι σπάνια στατικές, το πρότυπο αναγνωρίζει ότι, όταν το παιδί ενημερωθεί για την έκταση της επιρροής του, η διαδικασία μπορεί να ξεκινήσει ξανά. Τέλος, στο πρότυπο αναφέρεται ότι το άρθρο 12 μπορεί να εφαρμοστεί αποτελεσματικά μόνο όταν τηρούνται και άλλες διατάξεις της ΣΔΠ, ιδίως το άρθρο 2 (διακρίσεις), το άρθρο 3 (φροντίδα), το άρθρο 5 (γονική καθοδήγηση), το άρθρο 13 (ελευθερία έκφρασης) και το άρθρο 19 (κακομεταχείριση-παραμέληση).

Παρακάτω επισημαίνουμε πώς κάθε πρότυπο του IJCC αντιμετώπισε αυτά τα στοιχεία, εστιάζοντας ιδιαίτερα στους παράγοντες «χώρος» και «φωνή».¹⁸ Θα προχωρήσουμε σε περισσότερες λεπτομέρειες σχετικά με τα στοιχεία «ακροατήριο» και «επιρροή» στην [Ενότητα 4](#).

Σημείωση: Ενώ έχουμε περιγράψει τις διαδικασίες συμμετοχής γραμμικά, για να υπάρχει σαφήνεια για όσους και όσες επιθυμούν να αναλάβουν παρόμοια προγράμματα, είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι τα στοιχεία είναι αλληλένδετα και αλληλεπικαλύπτονται μεταξύ τους. Για παράδειγμα, η λογοδοσία απέναντι στα παιδιά σχετικά με τον τρόπο με τον οποίο χρησιμοποιούνται οι απόψεις τους δεν πρέπει να πραγματοποιείται μόνο στο τέλος αλλά καθ' όλη τη διαδικασία.

Πρότυπο συμμετοχής: Power Up/Power Down

Σύνοψη του πρότυπου: Το πρότυπο Power Up/Power Down (PU/PD) εργάζεται με παιδιά που έχουν βιώσει ενδοοικογενειακή βία, με σκοπό την κατάθεση συστάσεων για τη βελτίωση του δικαστικού συστήματος σε σχέση με την επικοινωνία με τα παιδιά και την ενδοοικογενειακή βία. Μέσω μιας σειράς συνεδριών τα παιδιά μελετούν μια ιστορία όπου περιγράφεται το ταξίδι ενός παιδιού στο σύστημα επικοινωνίας. Η ιστορία βασίζεται σε βιωματικές εμπειρίες γυναικών και παιδιών που πλήττονται από την ενδοοικογενειακή βία. Χρησιμοποιώντας ως πλαίσιο

Επισημάνση για τη χρήση του όρου «φωνή»¹⁷

Η χρήση της λέξης «φωνή» για την περιγραφή της διαδικασίας εξωτερίκευσης της γνώμης των παιδιών μπορεί να είναι προβληματική. Υπάρχουν δύο βασικά ζητήματα που πρέπει να θυμάστε όταν χρησιμοποιείτε αυτόν τον όρο:

- *Πρώτον, ο όρος μπορεί να αποκλείει τα παιδιά που δεν επικοινωνούν/δεν μπορούν να επικοινωνήσουν μέσω της φωνής, αλλά με άλλα μη λεκτικά μέσα.*
- *Δεύτερον, ο ίδιος ο όρος «φωνή των παιδιών» κινδυνεύει να ομαδοποιήσει τα παιδιά σε μια ενιαία κατηγορία παρά να λάβει υπόψη την ποικιλομορφία της ζωής και των εμπειριών των παιδιών (James 2007). Η φωνή ενός παιδιού δεν αντιπροσωπεύει όλα τα παιδιά ή ακόμη και ομάδες παιδιών. Είναι σημαντικό να αναγνωρίσουμε ότι οι φωνές ορισμένων παιδιών χαίρουν μεγαλύτερης προβολής από άλλες.*

Χρησιμοποιώντας την έννοια της «φωνής» της Λάουρα Λάντυ, δεν θέλουμε να ενισχύσουμε τα παραπάνω ούτε να αναγνωρίσουμε τους περιορισμούς του όρου.

¹⁸ Για την ειδική χρήση του όρου «φωνή» βλ. James, A. (2007) 'Giving voice to children's voices: practices and problems, pitfalls and potentials'. American Anthropologist, New Series, 109(2), In Focus: Children, Childhoods, and Childhood Studies (Jun., 2007), σελ. 261-272, και Tisdall, E.K.M. (2018) 'Applying human rights to children's participation in research', in Twomey, M. and Carroll, C. (εκδ.) Seen and Heard. Οξφόρδη: Peter Lang, σελ. 17-38.

τα δικαιώματα των παιδιών, τα παιδιά κάνουν αλλαγές στην ιστορία για να βελτιώσουν την έκβασή της για τους χαρακτήρες των παιδιών. Οι συστάσεις των παιδιών παρουσιάζονται στους φορείς λήψης αποφάσεων και χρησιμοποιούνται για την ενημέρωση της σχετικής πολιτικής και πρακτικής.

Απαιτήσεις για τον χώρο:

- Παρέχεται στα παιδιά η ευκαιρία έκφρασης των απόψεών τους, χωρίς να αποκλείονται λόγω ηλικίας ή άλλων χαρακτηριστικών.
- Προσφέρεται ένας ασφαλής χώρος ώστε τα παιδιά να εκφράσουν τη γνώμη τους χωρίς τον φόβο επίπληξης ή αντιποίησης.
- Οι επικεφαλής του προγράμματος συνεργάζονται με εξειδικευμένες υπηρεσίες ενδοοικογενειακής βίας για την υποστήριξη των παιδιών που συμμετέχουν στο πρόγραμμα και την παροχή συμβουλών σχετικά με τις διαδικασίες ασφάλειας και ευημερίας. Αυτά συζητήθηκαν πριν από τη συμμετοχή παιδιών στο πρόγραμμα. Οι ενήλικες που συμμετείχαν ενημερώθηκαν για τις σχετικές οργανωτικές πολιτικές και διαδικασίες προστασίας των παιδιών.
- Οι λειτουργοί των υπηρεσιών ενδοοικογενειακής βίας προσέγγισαν τα παιδιά με τα οποία συνεργάζονταν, για να διερευνήσουν εάν ενδιαφέρονταν να συμμετάσχουν στο πρόγραμμα. Οι λειτουργοί παρέιχαν στα παιδιά πληροφορίες κατάλληλες για την ηλικία τους, σχετικά με το τι αφορούσε το πρόγραμμα, τι θα συνεπαγόταν η συμμετοχή τους σε αυτό και πώς θα αξιοποιούνταν οι απόψεις τους. Έτσι τα παιδιά και ο μη δράστης γονέας τους (μητέρα) μπόρεσαν να δώσουν την **τεκμηριωμένη συγκατάθεσή** τους για τη συμμετοχή.
- Δεδομένου ότι η ασφάλεια και η ευημερία των παιδιών που συμμετείχαν ήταν υψίστης σημασίας, οι λειτουργοί συζήτησαν και αξιολόγησαν τους πιθανούς κινδύνους συμμετοχής με κάθε παιδί και τη μητέρα του. Εάν αυτοί οι κίνδυνοι θεωρούνταν πολύ σοβαροί, το παιδί δεν συμμετείχε (π.χ. σε περιπτώσεις όπου το παιδί ζούσε ακόμα με τον δράστη, γενικά θεωρήθηκε πολύ μεγάλο ρίσκο). Εάν οι κίνδυνοι θεωρούνταν διαχειρίσιμοι (π.χ. η διατήρησης της ανωνυμίας των παιδιών εκτός του προγράμματος), τότε τα παιδιά συμμετείχαν. Αυτή η αξιολόγηση δεν αφορούσε μόνο την ασφάλεια αλλά και την ευρύτερη ευημερία των παιδιών. Για ορισμένα παιδιά που εξακολουθούν να αναρρώνουν από τραυματικές εμπειρίες, μπορεί να είναι εξαιρετικά δυσάρεστη η συμμετοχή σε πρόγραμμα που θα μπορούσε να επαναφέρει κακές αναμνήσεις. Αυτή η αξιολόγηση πρέπει να γίνει για κάθε παιδί ξεχωριστά, καθώς δεν έχουν όλα την ίδια αντίδραση, και προσεκτικά ώστε να μην δημιουργηθεί άλλος ένας φραγμός που θα αποθαρρύνει τα παιδιά από το να

Για τη διασφάλιση της προστασίας των βέλτιστων συμφερόντων των παιδιών, το προσωπικό διευκρίνισε στα παιδιά (και τις μητέρες τους):

- *το δικαίωμά τους να λάβουν μέρος στο πρόγραμμα και την επιλογή να σταματήσουν ανά πάσα στιγμή εάν ήταν πολύ αγχωτικό/δύσκολο,*
- *ότι έχουν πρόσβαση σε επιπλέον υποστήριξη από επαγγελματίες της εμπιστοσύνης τους πέραν των συνεδριών συμμετοχής, αν επανέλθουν κακές αναμνήσεις.*

συμμετάσχουν. Οι εν λόγω συζητήσεις πραγματοποιήθηκαν πριν και καθ' όλη τη διάρκεια της συμμετοχής των παιδιών στο πρόγραμμα.

- Διαρρυθμίστηκε ένας χώρος για τις συνεδρίες PU/PD των παιδιών. Διασφαλίστηκε ότι ο χώρος ήταν κατάλληλος για τα παιδιά και άνετος, ότι υπήρχε ένα ήσυχο μέρος για να κάνουν διάλειμμα τα παιδιά, εάν το χρειάζονταν, και ότι καλύπτονταν τυχόν επιπρόσθετες ανάγκες των παιδιών που συμμετείχαν (π.χ. πρόσβαση για αναπηρικά αμαξίδια). Για παράδειγμα μια εταιρός του προγράμματος συνεργάστηκε με τοπικούς ενδιαφερόμενους φορείς για να εξασφαλίσει έναν χώρο, που ανήκε στο δημοτικό συμβούλιο, αποκλειστικά για τα δικαιώματα των παιδιών και των νέων και για την πραγματοποίηση των συνεδριών.
- Στην πρώτη συνεδρία με τα παιδιά συζητήθηκαν βασικά ζητήματα προτού μελετήσουν τις ιστορίες του PU/PD. Συζητήθηκε, μεταξύ άλλων, η έναρξη και η λήξη των συνεδριών, το τέλος του προγράμματος και οι αξιολογήσεις. Τα παιδιά και οι ενήλικες συνέταξαν από κοινού

Το άρθρο 3 (φροντίδα) και το άρθρο 19 (κακομεταχείριση-παραμέληση) της ΣΔΠ έχουν ιδιαίτερη σημασία εν προκειμένω. Εκτός από τη διασφάλιση ότι υπάρχουν γενικά μέτρα προστασίας και πρωτόκολλα για την προστασία των παιδιών από τη βία και την εκμετάλλευση, είναι ζωτικής σημασίας να διασφαλιστεί ότι η συμμετοχή των παιδιών δεν θα αυξήσει τον κίνδυνο από τον δράστη της ενδοοικογενειακής βίας ούτε θα αναστείλει την ανάκαμψή τους.

Τι λειτούργησε καλά

- Η χρήση των υφιστάμενων συνεργασιών είναι χρήσιμη για την πρόσβαση σε χώρους κατάλληλος για παιδιά, πόρους για τα δικαιώματα κ.λπ.
- Εάν εργάζεστε με παιδιά που ζουν σε κατάλυμα κατά της ενδοοικογενειακής βίας, η διεξαγωγή των συνεδριών σε διαφορετικό χώρο είναι σωστή για να υπάρξει κάποια απόσταση από τις εμπειρίες των παιδιών.

Τι μάθαμε

- Είναι σημαντικό να υπάρχει τακτική επικοινωνία με τις μητέρες καθ' όλη τη διάρκεια του προγράμματος, όχι μόνο στην αρχή, για να είναι ήσυχες ότι η συμμετοχή στο πρόγραμμα δεν είναι επιβλαβής για το παιδί τους. Για παράδειγμα, μπορείτε να στείλετε ένα γραπτό μήνυμα μετά από μια συνεδρία για να τις ενημερώσετε σχετικά με το πώς προχώρησε η συνεδρία για το παιδί τους, να τους δείξετε τον φυσικό χώρο όπου θα πραγματοποιούνται οι συνεδρίες, να τις προσκαλέσετε να παρακολουθήσουν την πρώτη εισαγωγική συνεδρία κ.λπ.
- Οι σχέσεις είναι ζωτικής σημασίας γι' αυτό το είδος συμμετοχικής εργασίας και πρέπει να αφιερωθεί χρόνος για την οικοδόμησή τους. Η πραγματοποίηση μιας εισαγωγικής συνεδρίας με τα παιδιά είναι σημαντική όχι μόνο για τον καθορισμό των διαδικασιών ασφάλειας και ευημερίας, αλλά και για την ανάπτυξη σχέσεων εντός της ομάδας πριν ξεκινήσετε.

μια ομαδική συμφωνία για την ασφάλεια και την εμπιστευτικότητα. Αφού συμφώνησαν αυτούς τους κανόνες και διευκρίνισαν ότι όλα τα μέλη θα ήταν διαθέσιμα για συζήτηση κατά την πορεία του προγράμματος, το ταξίδι μπορούσε να ξεκινήσει.

Εργαλεία/βοηθήματα

- [Πολιτική Προστασίας του Παιδιού](#) (Eurochild) – υπόδειγμα πολιτικής για την προστασία των παιδιών όπου καθορίζονται οι βασικές αρχές διαφύλαξης και οι διαδικασίες προστασίας των παιδιών
- Σύμβαση βασικών κανόνων ([Παράρτημα 2](#)) – χρησιμοποιήθηκε για τον καθορισμό και την αποδοχή των διαδικασιών ασφαλείας με τα παιδιά στην πρώτη συνεδρία, ενώ εξεταζόταν και σε κάθε επόμενη συνεδρία.

Απαιτήσεις για τη φωνή:

- Τα παιδιά χρειάζονται πληροφορίες για μια τεκμηριωμένη γνώμη.
- Κατάλληλες πληροφορίες και δραστηριότητες για τα παιδιά σύμφωνα με την ηλικία τους, οι οποίες επιτρέπουν στο παιδί να εκφράσει τις απόψεις του με τον τρόπο που λειτουργεί καλύτερα για αυτά.
- Παρέχεται έμπρακτη βοήθεια στα παιδιά ώστε να εκφράσουν τις απόψεις τους.

- Τα παιδιά συμμετείχαν σε 6-8 συνεδρίες κατά τη διάρκεια του προγράμματος. Οι συνεδρίες προγραμματίστηκαν με τρόπο που επέτρεπε στα παιδιά να έχουν χρόνο να αφομοιώσουν τις πληροφορίες μεταξύ των συνεδριών, χωρίς να αφήνουν μεγάλο ενδιάμεσο διάστημα (π.χ. μία ή δύο φορές την εβδομάδα). Οι συνεδρίες σχεδιάστηκαν για να διασφαλίσουν ότι τα παιδιά και τα νεαρά άτομα ήταν σε θέση να εκφράσουν τις απόψεις τους με τον πιο κατάλληλο τρόπο για αυτά και να ελαχιστοποιήσουν κάθε δυσφορία κατά τη συμμετοχή τους. Εν προκειμένω λήφθηκαν μέτρα, όπως:

Ευχαριστήρια δώρα για τα παιδιά

- μεγάλα διαλείμματα από συνεδρία σε συνεδρία,
- διασκεδαστικές και ψυχαγωγικές συνεδρίες (δεν πρόκειται, όπως περιγράφει η Houghton, για «επιπόλαια αρχή» – η διασκέδαση και η εμπιστοσύνη είναι ζωτικής σημασίας για τα παιδιά και τα νεαρά άτομα που αισθάνονται ότι μπορούν να μιλήσουν για την ενδοοικογενειακή βία),¹⁹
- σνακ και γεύματα σε κάθε συνεδρία και

¹⁹ Houghton, C. (2016) 'IMPACT Briefing 2: An ethics model for involving young survivors in policy-making'. Ενημερωτική σειρά IMPACT: παιδιά, νεαρά άτομα και ενδοοικογενειακή βία.

- μικρά ευχαριστήρια δώρα (π.χ. μικρά παιχνίδια, υλικά χειροτεχνίας) σε κάθε συνεδρία, για να δείξουμε την εκτίμησή μας στα παιδιά που προσφέρουν τον χρόνο τους.
- Κεντρική αρχή της προσέγγισης με βάση τα δικαιώματα είναι η ανάπτυξη της ικανότητας (των παιδιών) ως κατόχων δικαιωμάτων να διεκδικούν τα δικαιώματά τους. Εάν τα παιδιά δεν γνωρίζουν ποια είναι τα δικαιώματά τους, δεν μπορούν να τα διεκδικήσουν. Επομένως, προτού λάβετε τις απόψεις των παιδιών σχετικά με τον τρόπο βελτίωσης των δικαστικών διαδικασιών επικοινωνίας στο πλαίσιο ενδοοικογενειακής βίας, τα παιδιά πρέπει να γνωρίσουν και να κατανοήσουν τα δικαιώματά τους, προκειμένου να είναι σε θέση να αξιολογήσουν τον τρόπο με τον οποίο αυτά εκπληρώνονται επί του παρόντος στο δικαστικό σύστημα. Οι αρχικές συνεδρίες διαφοροποιήθηκαν μεταξύ των εταίρων του προγράμματος – μερικές περιλάμβαναν δραστηριότητες για τα δικαιώματα των παιδιών σε μια εισαγωγική συνεδρία, ενώ άλλες πραγματοποιήσαν δραστηριότητες με βάση τα δικαιώματα κατά τις πρώτες συνεδρίες. Τα παιδιά έλαβαν επίσης εργαλεία αξιολόγησης, έτσι ώστε οι ενήλικες που συμμετείχαν στο πρόγραμμα να λογοδοτούν αναφορικά με την προστασία των δικαιωμάτων των παιδιών καθ' όλη τη διάρκεια του προγράμματος. Έτσι τα παιδιά μπόρεσαν να εφαρμόσουν τα δικαιώματά τους στην πράξη, ενισχύοντας την ικανότητά τους να κάνουν συστάσεις σχετικά με την αλλαγή του δικαστικού συστήματος σε μεταγενέστερες συνεδρίες.

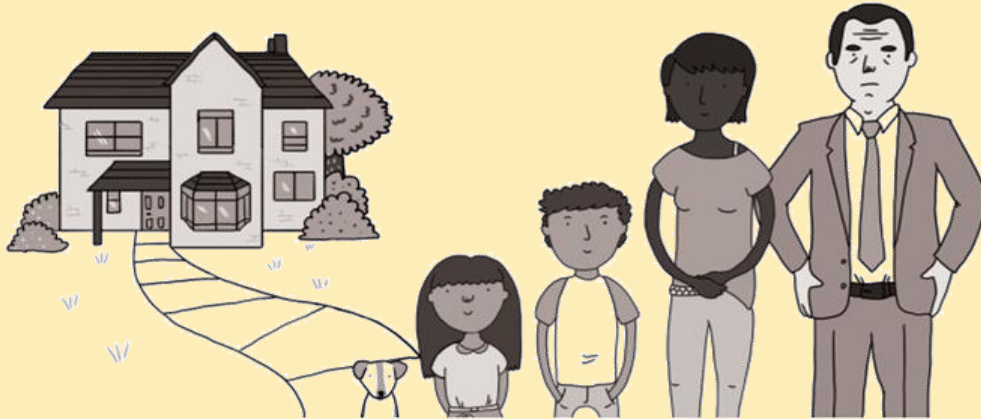
Σημασία εν προκειμένω έχει το άρθρο 3 (φροντίδα). Όταν πρόκειται για προγράμματα συμμετοχής, η εφαρμογή της αρχής του βέλτιστου συμφέροντος σημαίνει ότι η συμμετοχή δεν πρέπει να έχει αρνητικό αντίκτυπο στα παιδιά. Καθώς το αντικείμενο του προγράμματος θα μπορούσε να αναστατώσει ενδεχομένως τα παιδιά, ήταν σημαντικό να λάβουμε μέτρα για τον περιορισμό τυχόν αρνητικών επιπτώσεων στην ευημερία των παιδιών και να διασφαλίσουμε ενεργά ότι η συμμετοχή στο πρόγραμμα ήταν μια θετική εμπειρία με συναισθηματική ανταμοιβή.

Το άρθρο 2 (διακρίσεις) και το άρθρο 13 (ελευθερία έκφρασης) της ΣΔΠ έχουν ιδιαίτερη σημασία εν προκειμένω.

Καθώς το πρόγραμμα ήταν συμμετοχικό, ήταν σημαντικό όλα τα παιδιά που συμμετείχαν στο PU/PD να υποστηριχθούν ώστε να συμμετάσχουν στο μέγιστο των δυνατοτήτων τους. Αυτό σήμαινε την εξασφάλιση πρόσβασης σε βοηθήματα και πληροφορίες για όλα τα παιδιά που συμμετείχαν, καθώς και εργαστήρια προσαρμοσμένα στις ανάγκες τους. Για παράδειγμα οι συνεδρίες προσαρμόστηκαν ώστε να είναι κατάλληλες για την ηλικία και το στάδιο

- Τα παιδιά χρειάζονταν πληροφορίες σχετικά με το δικαστικό σύστημα, οι οποίες τους διαβιβάστηκαν προκειμένου να είναι σε θέση να κάνουν τεκμηριωμένες συστάσεις για το τι πρέπει να αλλάξει. Ωστόσο, αυτό θα μπορούσε να αναστατώσει

τα παιδιά, μερικά από τα οποία είχαν κακές εμπειρίες από το δικαστικό σύστημα. Η χρήση μιας ιστορίας για τη διερεύνηση θεμάτων που αφορούν προσωπικά πολλά παιδιά επέτρεψε τη διατήρηση κάποιας απόστασης από τις ατομικές εμπειρίες τους. Η χρήση του εικονογραφημένου βιβλίου έδωσε τη δυνατότητα, με έναν φιλικό προς τα παιδιά τρόπο, να δοθούν πληροφορίες σχετικά με το δικαστικό σύστημα και να ληφθούν οι απόψεις των παιδιών σχετικά με τη βελτίωσή του. Κατά τη διάρκεια των συνεδριών τα παιδιά μελέτησαν την ιστορία και έκαναν αλλαγές σε αυτήν για να διασφαλίσουν ότι οι χαρακτήρες των παιδιών ήταν ασφαλείς και τα δικαιώματά τους σεβαστά.

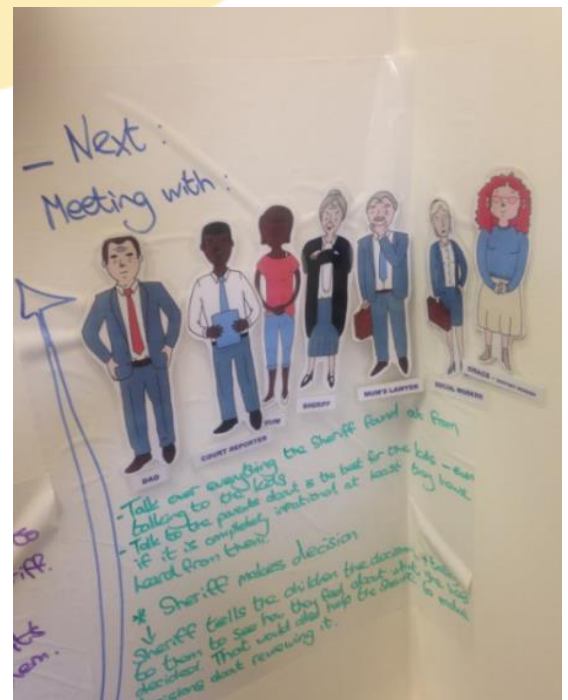

Αυτή είναι η Μία – είναι 7 χρόνων, αγαπάει τα ζώα και τα Λέγκο. Αυτός είναι ο Ζάινε. Είναι 11 χρόνων, αγαπάει τα Πόκεμον και να παίζει μπάσκετ. Ζουν με τη μαμά, τον μπαμπά και τον σκύλο τους, Τότο.

Μια σελίδα από την αρχική ιστορία που δόθηκε στα παιδιά

(Μια σύντομη σημείωση για την προσέγγιση της ιστορίας: Στο πιλοτικό πρόγραμμα της Σκοτίας δημιουργήθηκε μια ιστορία πριν από τη συμμετοχή των παιδιών, που εστίαζε σε δύο αδέρφια που βιώνουν το σύστημα επικοινωνίας. Οι εταίροι του IJCC θεώρησαν ωφέλιμη την ιστορία της Σκοτίας, αν και έπρεπε να την προσαρμόσουν αφαιρώντας κάποιες σκηνές που δεν αντιστοιχούσαν στο περιβάλλον της χώρας τους. Εάν θέλετε να δημιουργήσετε μια καινούρια ιστορία, λάβετε υπόψη ότι είναι μια χρονοβόρα διαδικασία και θα πρέπει να ληφθούν υπόψη οι πόροι και ο προγραμματισμός από την αρχή του προγράμματος.)

- Μετά την ολοκλήρωση των συνεδριών διοργανώθηκε μια εορταστική εκδήλωση με ευχαριστίες προς τα παιδιά για τη συμμετοχή τους και αναγνώριση των επιτευγμάτων τους.

Τα παιδιά κάνουν αλλαγές στην αρχική ιστορία

Τι λειτούργησε καλά

- Η διοργάνωση όσο το δυνατόν πιο δυναμικών, διασκεδαστικών και ενεργητικών δραστηριοτήτων κρατάει το ενδιαφέρον των παιδιών. Οι δραστηριότητες που απαιτούν γράψιμο δεν πρέπει να διαρκούν πολύ.
- Η υπενθύμιση της ιστορίας στην αρχή κάθε συνεδρίας και η προσαρμογή της σε παιχνίδι ρόλων ήταν χρήσιμη για τη διατήρηση του ενδιαφέροντος των παιδιών. Εάν υπάρχουν δραστηριότητες με παιχνίδια ρόλων, προσέξτε ποιος θα παίζει τον ρόλο του δράστη. Θα πρέπει να είναι ένας ενήλικας παρά ένα παιδί και θα πρέπει να ληφθεί μέριμνα για την απεικόνισή του.
- Η αξιολόγηση από το προσωπικό στο τέλος κάθε συνεδρίας είναι σημαντική για να εντοπίσετε τυχόν ανησυχίες σχετικά με τα παιδιά και να διασφαλίσετε ότι το προσωπικό έχει όλα όσα χρειάζεται για τη συνέχιση της συμμετοχής.
- Εάν αφιερώσετε χρόνο για να επιβραβεύσετε τα επιτεύγματα των παιδιών, βοηθάτε σε μεγάλο βαθμό τα νεαρά άτομα που συμμετέχουν να αισθανθούν πολύτιμα και τους προσφέρετε μια αίσθηση πλήρωσης.

Τι μάθαμε

- Παρόλο που η χρήση μιας ιστορίας μπορεί να βοηθήσει με πολλούς τρόπους, ενδέχεται να δώσει μια τεράστια ποσότητα πληροφοριών στα παιδιά. Η παρουσίαση της ιστορίας σε πολλές συνεδρίες, και όχι εξ ολοκλήρου σε μία συνεδρία, είναι πιο προσιτή για τα παιδιά.
- Μη διστάσετε να προσαρμόσετε τις συνεδρίες σας ξαφνικά: για παράδειγμα, εάν μια δραστηριότητα δεν λειτουργεί καλά ή κάποια παιδιά απουσιάζουν από τη συνεδρία.
- Η συμμετοχή ενηλίκων, σε μεγαλύτερη αναλογία σε σχέση με τα παιδιά από αυτή που συνήθως υπάρχει σε άλλα προγράμματα συμμετοχής, είναι χρήσιμη λόγω των ιδιαίτερων αναγκών των παιδιών που πλήττονται από ενδοοικογενειακή βία. Για παράδειγμα, εάν ένα παιδί στεναχωρηθεί και πρέπει να φύγει από την ομάδα, θα πρέπει να υπάρχουν αρκετοί ενήλικες έτσι ώστε κάποιος/α να στηρίξει αυτό το παιδί και οι υπόλοιποι να συνεχίσουν τη δραστηριότητα με τα άλλα παιδιά. Αυτό **δεν** σημαίνει ότι πρέπει να υπάρχουν περισσότεροι ενήλικες από ό,τι παιδιά, αλλά ότι πρέπει να υπάρχουν αρκετοί ενήλικες για να παρέχουν την απαιτούμενη υποστήριξη στην ομάδα.
- Παρά τον φόβο τους για τους δράστες ή τις δράστριες, πολλά παιδιά τους αγαπούν και ανησυχούν για την ευημερία τους. Είναι σημαντικό να γνωρίζετε αυτή την παράμετρο και την ανησυχία των παιδιών και να μην την απορρίψετε.
- Οι ανάγκες υποστήριξης ή οι ανησυχίες των παιδιών εμφανίζονταν συχνότερα στα διαλείμματα των συνεδριών. Η ύπαρξη μιας ανεπίσημης, άτυπης περιόδου όπου τα παιδιά και οι ενήλικες είχαν ευχέρεια να συνομιλήσουν ήταν ευεργετική για την αποκάλυψη ζητημάτων, πράγμα που τονίζει τη σημασία των τακτικών διαλειμμάτων για τα παιδιά σε αυτό το πλαίσιο.

Εργαλεία/βοηθήματα

- Σχέδιο συνεδρίας «Εισαγωγή στα δικαιώματα» ([Παράρτημα 3](#)) – αυτό το σχέδιο συνεδρίας παρέχει δραστηριότητες και βοηθήματα για τη διερεύνηση των δικαιωμάτων των παιδιών στο πλαίσιο της ΣΔΠ και εισάγει την έννοια των δικαιωμάτων ως μορφής εξουσίας.
- Κατάλογος αναφοράς δικαιωμάτων ([Παράρτημα 4](#)) – αυτό το ερωτηματολόγιο χρησιμοποιήθηκε από τα παιδιά για να αξιολογήσουν πώς προστατεύονται τα δικαιώματά τους σε κάθε συνεδρία.
- Αληθινές ιστορίες από το πρότυπο Power Up/Power Down ([Παράρτημα 5](#)) – η αρχική ιστορία που παρουσιάστηκε σε παιδιά και νεαρά άτομα στη Σκοτία
- Power Up/Power Down – Παιχνίδια ρόλων ([Παράρτημα 6](#)) – δραστηριότητα για την υπενθύμιση της ιστορίας στα παιδιά μεταξύ των συνεδριών
- Αξιολόγηση συνεδρίας ([Παράρτημα 7](#)) – δραστηριότητα που επιτρέπει στα παιδιά να κάνουν ουσιαστικά σχόλια για τις συνεδρίες

Απαιτήσεις για το ακροατήριο:

- Εγγυημένος τρόπος να μεταδώσετε τις απόψεις των παιδιών σε συγκεκριμένα άτομα ή φορείς που έχουν ευθύνη να ακούσουν.
- Στην εορταστική εκδήλωση των παιδιών μετά τη λήξη των συνεδριών του PU/PD, τους υπενθυμίστηκε πού θα χρησιμοποιηθούν οι απόψεις τους και ποια άτομα ή φορείς θα τις ακούσουν.
- Οι απόψεις και συστάσεις των παιδιών καταγράφηκαν σε μικρής διάρκειας βίντεο για να παρουσιαστούν στους βασικούς φορείς λήψης αποφάσεων. Η αρχική ιστορία και αυτή που ξαναγράφηκε έγιναν φυλλάδιο που θα χρησιμοποιηθεί ως συμβουλευτικό εργαλείο (βλ. [Παράρτημα 5](#)).
- Οι απόψεις και οι συστάσεις των παιδιών γνωστοποιήθηκαν σε εκδηλώσεις με βασικούς φορείς από διαφορετικά επαγγέλματα (συμπεριλαμβανομένου του συστήματος δικαιοσύνης, της κοινωνικής εργασίας, της εκπαίδευσης κ.λπ.), έτσι ώστε να λάβουν ενημέρωση για τις εργασίες τους. Τα παιδιά προσκλήθηκαν να παραβρεθούν σε μια εκδήλωση με τους ενδιαφερόμενους φορείς (όταν ήταν ασφαλής) για να δουν πώς εισακούστηκαν οι απόψεις τους.
- Τα παιδιά ενθαρρύνθηκαν να συναντηθούν άμεσα με άτομα που είχαν εξουσία. Με το αρχικό πιλοτικό πρόγραμμα στη Σκοτία τα παιδιά συνάντησαν την Πρωθυπουργό της Σκοτίας για να της εξηγήσουν απευθείας ποιες αλλαγές θα ήθελαν να δουν. Η συνάντησή τους με το πιο ισχυρό άτομο στη Σκοτία ενίσχυσε για τα παιδιά το γεγονός ότι οι απόψεις τους άξιζαν σεβασμό και εκτίμηση, πράγμα που τα έκανε να αισθανθούν πολύτιμα. (Οι βέλτιστες πρακτικές για την υποστήριξη των παιδιών κατά τη συνάντησή τους με άτομα εξουσίας συζητούνται με περισσότερες λεπτομέρειες στην [Ενότητα 4](#)).

Απαιτήσεις για την επιρροή:

- Οι απόψεις των παιδιών πρέπει να ληφθούν σοβαρά υπόψη. Πρέπει να υπάρχει λογοδοσία και διαφάνεια προς τα παιδιά και να ενημερωθούν πώς λαμβάνονται υπόψη οι απόψεις τους.
- Οι ενήλικες που καθοδηγούν το πρόγραμμα ενημερώνουν τα παιδιά σχετικά με τον αντίκτυπο που είχαν οι απόψεις τους. Για παράδειγμα, στο αρχικό πρόγραμμα της Σκοτίας οι επαγγελματίες που παρευρίσκονταν στην εναρκτήρια εκδήλωση των συστάσεων των παιδιών κλήθηκαν να καταγράψουν μικρής διάρκειας βίντεο, για το πώς θα αξιοποιούσαν αυτά που είχαν μάθει από τις απόψεις των παιδιών στη δική τους δουλειά. Τα εν λόγω βίντεο παρουσιάστηκαν αργότερα στα παιδιά που συμμετείχαν. Όπως δήλωσε ένα παιδί, «Έτσι κατάλαβα ότι υπήρχαν λειτουργοί που ενδιαφερόταν πραγματικά και άκουσαν αυτά που λένε οι νέοι άνθρωποι». Η Πρωθυπουργός της Σκοτίας έστειλε μια γραπτή απάντηση στα παιδιά μετά τη συνάντησή τους, σκιαγραφώντας το πώς οι πράξεις της κυβέρνησης της Σκοτίας προσαρμόστηκαν από τις συστάσεις των παιδιών.
- Στο τέλος του προγράμματος οι επικεφαλής ενήλικες έδωσαν τα επαγγελματικά τους στοιχεία επικοινωνίας στα παιδιά, έτσι ώστε να διασφαλιστεί ότι μπορούσαν να επικοινωνήσουν σχετικά με οποιεσδήποτε ερωτήσεις ή ενημερώσεις για τον τρόπο χρήσης των απόψεών τους.

Το άρθρο 13 (ελευθερία έκφρασης) έχει ιδιαίτερη σημασία εν προκειμένω. Τα παιδιά έχουν δικαίωμα πρόσβασης σε πληροφορίες σχετικά με τον τρόπο που χρησιμοποιούνται οι απόψεις τους. Αυτό συνεπάγεται την ανοιχτή επικοινωνία με τα παιδιά πέραν της διάρκειας του προγράμματος.

Επισημάνση για τη λήξη

Εκτός από τη διασφάλιση ότι τα παιδιά ολοκληρώνουν με κάτι θετικό, μέσω του εορτασμού των επιτευγμάτων τους, τα παιδιά χρειάζονται χρόνο για να αξιολογήσουν τη συμμετοχή τους σε ένα πρόγραμμα συμμετοχής. Αυτό είναι χρήσιμο για τα παιδιά, να προβληματιστούν σχετικά με την εμπειρία τους, να συλλάβουν τον αντίκτυπο για την ανάπτυξή τους και να ενημερώνουν τα μελλοντικά προγράμματα συμμετοχής που μπορεί να διεξάγετε. Εξετάστε τα ακόλουθα σημεία:

- Πώς θα διατηρείστε την επικοινωνία με τα παιδιά μετά το έργο; Παρόλο που το έργο έχει τελειώσει, θα χρησιμεύσει για την επικαιροποίηση της συνεχιζόμενης εργασίας σας στον τομέα της επικοινωνίας με τα παιδιά και της ενδοοικογενειακής βίας. Είναι χρήσιμο για τα παιδιά να δουν πώς οι απόψεις και οι συστάσεις τους συνέχισαν να έχουν αντίκτυπο ακόμη και μετά την επίσημη λήξη της συμμετοχής τους. Εκτός από την ενημέρωσή τους μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, θα μπορούσατε να κάνετε κάτι πιο δημιουργικό, όπως μια συνάντηση έναν χρόνο μετά το τέλος του προγράμματος.

- Υπάρχει η δυνατότητα να συνεχίσουν να συμμετέχουν τα παιδιά; Ενώ κάποια θα θέλουν να προχωρήσουν σε άλλα πράγματα μετά τη θητεία τους στο πρόγραμμα, άλλα παιδιά μπορεί να είναι πρόθυμα να συνεχίσουν. Για παράδειγμα, μερικά παιδιά από το πρόγραμμα PU/PD της Σκοτίας έγιναν αργότερα μέλη της ομάδας νέων εμπειρογνομόνων του IJCC, καθώς είχαν δηλώσει ότι επιθυμούσαν να συνεχίσουν να συμμετέχουν σε τέτοια προγράμματα.

Πρότυπο συμμετοχής: Επικεφαλής για τα Δικαιώματα Επικοινωνίας του Παιδιού (CCCRO)

Σύνοψη του πρότυπου: Η θέση του/της CCCRO συνεπάγεται έναν/μία αφοσιωμένο/η λειτουργό που υποστηρίζει τα παιδιά που βιώνουν ενδοοικογενειακή βία ώστε να μεταφέρουν τις απόψεις τους σχετικά με την επικοινωνία με τα παιδιά στο δικαστήριο. Ο/Η λειτουργός έχει γνώση και εμπειρία στη δυναμική της ενδοοικογενειακής βίας και στον αντίκτυπο του τραύματος, στην ευημερία και την ανάπτυξη των παιδιών και των δικαιωμάτων τους. Είναι αποκλειστικά υπεύθυνος/η για να υποστηρίξει το παιδί ώστε να πει το ίδιο τη γνώμη του στο δικαστήριο, και όχι για προσφέρει μια επαγγελματική σύσταση. Ωστόσο, εάν εντοπίσει κίνδυνο για την προστασία του παιδιού, θα τον γνωστοποιήσει στις αρμόδιες αρχές. Μπορεί επίσης να παραπέμψει τα παιδιά σε άλλες υπηρεσίες υποστήριξης, εάν ο/η CCCRO εντοπίσει την ανάγκη για επιπλέον υποστήριξη και καθοδήγηση.

Απαιτήσεις για τον χώρο:

- Πρέπει να παρέχεται στα παιδιά δυνατότητα έκφρασης των απόψεών τους, χωρίς να αποκλείονται με βάση την ηλικία ή άλλα χαρακτηριστικά.
- Προσφέρεται ένας ασφαλής χώρος ώστε τα παιδιά να εκφράσουν τη γνώμη τους χωρίς τον φόβο επίπληξης ή αντιποίνων.

Καθώς αυτό το πρότυπο επικεντρώνεται σε μια συγκεκριμένη επαγγελματική θέση, η διαμόρφωση ενός χώρου όπου τα παιδιά θα εκφράσουν τις απόψεις τους σε αυτό το πλαίσιο σχετίζεται σε μεγάλο βαθμό με τη δημιουργία και την ανάπτυξη της θέσης αυτής, διασφαλίζοντας ότι λειτουργεί σωστά και εκπληρώνει τον στόχο της υπεράσπισης των δικαιωμάτων των παιδιών.

- Η θέση του/της CCCRO εξετάστηκε με σκοπό τη διασφάλιση της αποδοχής της και την απόκτηση των πόρων που απαιτούνται για τη λειτουργία της. Στο πρότυπο της Σκοτίας δημιουργήθηκε μια νέα θέση στο τοπικό συμβούλιο, με βάση μια υπάρχουσα λειτουργό για τα δικαιώματα των παιδιών που είχε εντοπίσει ένα κρίσιμο κενό στην υπηρεσία αναφορικά με την επικοινωνία με τα παιδιά και την ενδοοικογενειακή βία. Μια άλλη εταιρός του IJCC συνεργάστηκε με εθνικούς φορείς λήψης αποφάσεων για να εγκρίνει τη ένταξη μιας CCCRO ως βασικού μέλους του προσωπικού σε μία νεοσύστατη εξειδικευμένη υπηρεσία για γυναίκες θύματα βίας και τα παιδιά τους.
- Μόλις ξεκίνησε η θητεία της CCCRO, οι πρώτοι έξι μήνες αφιερώθηκαν για τον καθορισμό της αρμοδιότητας της θέσης της, για τη δημιουργία ενός μηχανισμού παραπομπής στην υπηρεσία και για την ανάπτυξη διαδικασιών ώστε τα παιδιά να παρουσιάζουν τη γνώμη τους στο δικαστήριο. Μεταξύ άλλων αναπτύχθηκαν

σχέσεις με δικαστικούς υπαλλήλους και δικαστές και έγιναν διαπραγματεύσεις για μια διαδικασία παρουσίασης των απόψεων των παιδιών, με τρόπο ασφαλή και κατάλληλο για παιδιά, που θα τηρούσε τις δικονομικές διαδικασίες και θα γινόταν δεκτή από τα δικαστήρια. Συγκεκριμένα έπρεπε να διευκρινιστούν οι διαδικασίες εχεμύθειας και πρόσβασης στη γνώμη του παιδιού, λαμβάνοντας υπόψη τις ανησυχίες σχετικά με την πιθανότητα αντιποίνων από τον δράστη ή τη δράστρια.

- Η CCCRO δημιούργησε ένα σύστημα για την παραπομπή των παιδιών στην υπηρεσία. Τα κριτήρια δεν απέκλειαν τα παιδιά με βάση την ηλικία, διασφαλίζοντας ότι ακόμη και πολύ μικρά παιδιά θα μπορούσαν να παραπεμφθούν. Η CCCRO εντόπισε πιθανά σημεία παραπομπής παιδιών στην περιοχή (π.χ. υγεία, εκπαίδευση, κοινωνική εργασία κ.λπ.) και προσέγγισε τους φορείς για να εξηγήσει τη θέση της και πώς παραπέμπονται τα παιδιά στην υπηρεσία της.
- Η CCRO δημιούργησε σχέσεις με βασικούς φορείς, όπως η αστυνομία, η τοπική ομάδα ενδοοικογενειακής βίας και σεξουαλικής κακοποίησης, ειδικές υπηρεσίες ενδοοικογενειακής βίας, φορείς κοινωνικής εργασίας και εκπαίδευσης. Οι εν λόγω φορείς ήταν σημαντικοί γιατί είχαν πρόσβαση σε πληροφορίες και πόρους (π.χ. κατάλληλους χώρους για παιδιά) που χρειαζόνταν για την αποτελεσματική εργασία της CCCRO.

Το άρθρο 2 (διακρίσεις) και το άρθρο 3 (φροντίδα) έχουν ιδιαίτερη σημασία εν προκειμένω. Η θέση του/της CCCRO είναι ζωτικής σημασίας ώστε να μην αποκλείεται κανένα παιδί που έχει ανάγκη την υπηρεσία, συμπεριλαμβανομένων των πολύ μικρών παιδιών και εκείνων με πρόσθετες ανάγκες υποστήριξης (π.χ. ειδικές ανάγκες).

Η διαδικασία λήψης των απόψεων των παιδιών πρέπει να οργανωθεί με πρωταρχικό μέλημα τα βέλτιστα συμφέροντά τους. Η ασφάλεια και η ευημερία των παιδιών πρέπει να αποτελούν προτεραιότητα, πάνω από τη «συγκέντρωση στοιχείων» του δικαστηρίου.

Τι λειτούργησε καλά

- Για την καθιέρωση της θέσης της CCCRO, ήταν χρήσιμο ότι επικεντρώθηκε σε ένα επιχείρημα με βάση τα ανθρώπινα δικαιώματα, δηλαδή ότι ο σεβασμός των δικαιωμάτων των παιδιών είναι υποχρέωση. Όλες οι ευρωπαϊκές χώρες έχουν επικυρώσει τη ΣΔΠ και ως εκ τούτου έχουν καθήκον να λάβουν μέτρα για την προάσπιση των δικαιωμάτων που ορίζει.
- Σε πρακτικό επίπεδο, η ενημέρωση για τη θέση της CCCRO, ως μέτρο πρώιμης παρέμβασης, ήταν επίσης χρήσιμη για την υπέρβαση ενδεχόμενης αντίστασης κατά τη χρηματοδότησή της. Με τη στήριξη αυτής της θέσης λαμβάνονται υπόψη οι γνώμες των παιδιών, πράγμα που βοηθάει τα δικαστήρια να πάρουν καλύτερες αποφάσεις με γνώμονα την ασφάλεια του παιδιού, εξοικονομώντας μακροπρόθεσμα και χρήματα.

- Στη Σκοτία η θέση της CCCRO αναπτύχθηκε εν μέρει ως αποτέλεσμα του προγράμματος PU/PD και των συστάσεων που έκαναν τα παιδιά για τη βελτίωση της δικαστικής διαδικασίας. Η θέση βασίζεται λοιπόν σε αυτό που θέλουν τα παιδιά και υπογραμμίζει πώς παρόμοια προγράμματα συμμετοχής μπορούν να χρησιμοποιηθούν για να στηρίξουν μια ανάλογη θέση.
- Ήταν σημαντικό να δημιουργήσουμε μια νέα θέση αντί να την ενσωματώσουμε σε μια υπάρχουσα, δεδομένου του συγκεκριμένου συνόλου δεξιοτήτων και γνώσεων που απαιτούνται για να είναι αποτελεσματική.
- Ενώ ο/η CCCRO πρέπει να συνεργάζεται στενά με το δικαστήριο, δεν πρέπει να εντάσσεται στο δικαστικό σύστημα. Αυτό επιτρέπει περισσότερη αυτονομία στην εργασία με επίκεντρο τα παιδιά.
- Το πρότυπο της Σκοτίας χρηματοδότησε τη θέση, μέσω της χρηματοδότησης των τοπικών αρχών που είναι αφοσιωμένες στην αντιμετώπιση της βίας κατά των γυναικών και των κοριτσιών. Αυτό ήταν ωφέλιμο ώστε να επικεντρωθεί η θέση στα δικαιώματα των παιδιών, και συγκεκριμένα στο πλαίσιο της ενδοοικογενειακής βίας, και να λογοδοτεί για ένα σύνολο απαιτήσεων που στηρίζονται στην κατανόηση της ενδοοικογενειακής βίας με βάση το φύλο.
- Η ανάπτυξη σχέσεων με δικαστικούς υπαλλήλους και δικαστές ήταν χρήσιμη για την προσαρμογή των σχετικών δικονομικών διαδικασιών και λειτουργιών. Οι υπάλληλοι των δικαστηρίων στη Σκοτία επέτρεψαν από νωρίς τη συμμετοχή της CCCRO στις δικονομικές διαδικασίες, πράγμα το οποίο ήταν χρήσιμο για τη διεύθυνση της εκ μέρους της γνώσης και κατανόησης των δικονομικών διαδικασιών.
- Όταν η διαδικασία παραπομπής είναι κατά το δυνατόν απλούστερη, διευκολύνεται η χρήση της υπηρεσίας. Η δυνατότητα παραπομπής από τους γονείς, καθώς και τους επαγγελματίες, ενισχύει την πρόσβαση των παιδιών σε διαδικασίες υποστήριξης..

Τι μάθαμε

- Ο ρόλος του/της CCCRO δεν μπορεί να λειτουργήσει ανεξάρτητα. Για να λειτουργήσει αποτελεσματικά, είναι απαραίτητο να υπάρχουν υποστηρικτικές δομές, σε τοπικό επίπεδο, από διαφορετικούς φορείς.
- Χρειάζεται χρόνος για να αυξηθεί η αξιοπιστία της θέσης μεταξύ των ενδιαφερομένων μερών, ιδίως των δικαστών. Γι' αυτό απαιτείται ανοιχτή επικοινωνία και συνεχής διάλογος. Στο πρότυπο της Σκοτίας το υπόβαθρο της CCCRO στην κοινωνική εργασία ήταν ένας χρήσιμος παράγοντας, καθώς ήταν γνωστή στα δικαστήρια, έχοντας δώσει συχνά στοιχεία σε υποθέσεις προστασίας παιδιών στο παρελθόν. Αυτό δεν σημαίνει ότι ο/η CCCRO πρέπει απαραίτητως να έχει υπόβαθρο κοινωνικής εργασίας. Ωστόσο, στην περίπτωση της Σκοτίας αυτό ήταν χρήσιμο για την αύξηση της αξιοπιστίας. Εξετάστε ποιες ανησυχίες μπορεί να έχουν οι δικαστές και πώς θα τις ξεπεράσετε, εάν αναπτύξετε μια αντίστοιχη θέση στο δικό σας πλαίσιο.

Εργαλεία/βοηθήματα

- Επισκόπηση για το «Σπίτι της Γυναίκας» στην Κύπρο, καθώς και για τη θέση του/της CCCRO (βλ. [Παράρτημα 9](#))

Απαιτήσεις για τη φωνή:

- Τα παιδιά χρειάζονται πληροφορίες για μια τεκμηριωμένη άποψη.
- Κατάλληλες πληροφορίες και δραστηριότητες για τα παιδιά σύμφωνα με την ηλικία τους, οι οποίες επιτρέπουν στο παιδί να εκφράσει τις απόψεις του με τον τρόπο που λειτουργεί καλύτερα για αυτά.
- Πρακτική βοήθεια για τα παιδιά ώστε να εκφράσουν τις απόψεις τους.

Τα παιδιά μπορεί να φοβούνται να εκφράσουν τις απόψεις τους για πολλούς λόγους, συμπεριλαμβανομένων των αντιποίνων από τον δράστη ή τη δράστρια. Κάποια μπορεί να έχουν κακές εμπειρίες από άλλες υπηρεσίες ή διαδικασίες, και ως εκ τούτου να είναι δύσπιστα. Συχνά ζητείται από τα παιδιά να μιλήσουν για πράγματα που μπορεί να είναι δυσάρεστα. Δεδομένου του πλαισίου στο οποίο λειτουργεί ο/η CCCRO, λαμβάνονται αρκετά μέτρα για να διασφαλιστεί ότι τα παιδιά διευκολύνονται να εκφράσουν τις απόψεις τους με τρόπο κατάλληλο για τα ίδια.

- Μετά από κάθε παραπομπή ο/η CCCRO συνεργάζεται με όλες τις σχετικές υπηρεσίες που εμπλέκονται στη ζωή του παιδιού (π.χ. ομάδα ενδοοικογενειακής βίας, κοινωνική εργασία) για να αποκτήσει μια εικόνα του τι μπορεί να είναι χρήσιμο για το παιδί ώστε να εκφράσει τις απόψεις του.
- Ο/Η CCCRO στέλνει στο παιδί και τον μη δράστη γονέα του (συνήθως τη μητέρα) κάποιες πληροφορίες για τον ίδιο ή την ίδια και τη θέση του/της πριν συναντήσει το παιδί. Κάνει μια κατ' οίκον επίσκεψη στο παιδί για να συστηθούν και στη συνέχεια κανονίζει να συναντήσει το παιδί σε έναν ουδέτερο, φιλικό χώρο με βάση τις προτιμήσεις του παιδιού (π.χ. σχολείο, κοινοτικό κέντρο κ.λπ.)
- Συναντιέται με τα παιδιά πολλές φορές προκειμένου να κερδίσει την εμπιστοσύνη τους και να τους επιτρέψει να αισθάνονται αρκετά

Το άρθρο 13 (ελευθερία έκφρασης), το άρθρο 16 (προσωπική ζωή) και το άρθρο 19 (κακομεταχείριση-παραμέληση) έχουν ιδιαίτερη σημασία εν προκειμένω.

Τα παιδιά πρέπει να ενημερώνονται και να ενθαρρύνονται να εκφραστούν με τον τρόπο που τους ταιριάζει. Ο/Η CCCRO διευκολύνει τη διαδικασία με τη χρήση εργαλείων και βοηθημάτων φιλικών για τα παιδιά και προσαρμόζεται στις ανάγκες του κάθε παιδιού ξεχωριστά.

Απαιτείται ισορροπία μεταξύ της προστασίας του δικαιώματος του παιδιού στην ιδιωτική ζωή και της προστασίας του από βλάβη. Ο/Η CCCRO κοινοποιεί πληροφορίες για το παιδί σε τρίτους, μόνο όταν υπάρχει σημαντικός κίνδυνος για την ασφάλεια και την ευημερία του παιδιού. Έχει καθήκον να είναι ξεκάθαρος/η με το παιδί σχετικά με τα όρια της εμπιστευτικότητας και να μοιράζεται μόνο ό,τι είναι σχετικό και ανάλογο με την κατάσταση όταν έρχεται σε επαφή με άλλους φορείς.

ασφαλή ώστε να εκφράσουν τις πραγματικές τους απόψεις. Εάν ο/η CCCRO πιστεύει ότι δεν μπόρεσε να αποσπάσει όλες τις απόψεις του παιδιού στο χρονοδιάγραμμα που δόθηκε από το δικαστήριο, ζητάει περισσότερο χρόνο από το δικαστήριο.

- Στην πρώτη συνάντηση τα παιδιά μπορούν να επιλέξουν να έχουν μαζί τους ένα έμπιστο άτομο για να τα υποστηρίξει (π.χ. εκπαιδευτικό) μέχρι να νοιώσουν άνετα με τον/την CCCRO. Οι αρχικές συναντήσεις επικεντρώνονται στην παροχή των πληροφοριών που χρειάζεται το παιδί για να τεκμηριώσει τη γνώμη του και στον καθορισμό των μεθόδων επικοινωνίας που λειτουργούν για το παιδί. Ο/Η CCCRO εξηγεί στο παιδί στη διαδικασία του δικαστηρίου με κατάλληλο τρόπο, ώστε το παιδί να κατανοήσει το πλαίσιο στο οποίο θα ακουστούν οι απόψεις του και όλα τα διαφορετικά επαγγέλματα που συμμετέχουν στη διαδικασία. Για παράδειγμα, στο πρότυπο της Σκοτίας η CCCRO χρησιμοποιεί την ιστορία του PU/PD για να εξηγήσει τη δικονομική διαδικασία στα παιδιά. Καθώς η ιστορία βασίζεται σε πραγματικά γεγονότα, τα παιδιά συχνά ταυτίζονται με αυτήν και τα βοηθά να αισθανθούν πιο άνετα. Η CCCRO ορίζει από νωρίς με το παιδί και επαναλαμβάνει σε όλες τις συνεδρίες του τα ακόλουθα:
 - Το παιδί αποφασίζει τι θα γράψει στο δικαστήριο. Ο/Η CCCRO είναι εκεί για να το βοηθήσει να εξωτερικεύσει τις απόψεις του, αλλά η επιστολή θα αποτελείται από τα άμεσα λόγια του παιδιού.
 - Επεξήγηση της εμπιστευτικότητας – στο πλαίσιο της Σκοτίας η CCCRO μπορεί να διευκρινίσει ότι μόνο ο/η δικαστής θα λάβει την επιστολή, όχι οι γονείς του. Ωστόσο, εάν υπάρχει κίνδυνος για το παιδί, μπορεί επίσης να διαβιβαστεί και σε άλλους φορείς.
- Οι μητέρες μπορεί να ανησυχήσουν ότι η συζήτηση με τον/την CCCRO ενδέχεται να θέσει σε κίνδυνο το παιδί τους. Ο/Η CCCRO συζητά επομένως τη θέση του/της και με τη μητέρα του παιδιού, δίνοντάς της πληροφορίες σχετικά με αυτή και ενθαρρύνοντάς την να διαβάσει τις ίδιες πληροφορίες που λαμβάνουν τα παιδιά, ώστε να μπορούν να χρησιμοποιούν την ίδια γλώσσα και όρους με το παιδί.
- Μόλις δημιουργηθεί εμπιστοσύνη και το παιδί έχει πάρει τις πληροφορίες σχετικά με τη δικαστική διαδικασία, ο/η CCCRO συνεργάζεται με το παιδί για να εκμαιεύσει τις απόψεις του. Χρησιμοποιεί δημιουργικές τεχνικές και δραστηριότητες για να αποσπάσει τις απόψεις των παιδιών, αντί να κάνει απευθείας ερωτήσεις σχετικά με την κατάστασή τους, π.χ. μέσω της ζωγραφικής, του παιχνιδιού κ.λπ. Οι

Το άρθρο 5 (γονική καθοδήγηση) έχει ιδιαίτερη σημασία εν προκειμένω. Τα παιδιά έχουν δικαίωμα να λαμβάνουν καθοδήγηση και οδηγίες από γονείς και κηδεμόνες καθώς μεγαλώνουν, έτσι ώστε να απολαμβάνουν πλήρως τα δικαιώματά τους. Αυτό πρέπει να γίνεται με τρόπο που να αναγνωρίζει την αυξανόμενη ικανότητα του παιδιού να κάνει τις δικές του επιλογές. Ο/Η CCCRO ενημερώνεται από τα δεδομένα και την εμπειρία των μητέρων για την κατάσταση, για να διασφαλίσει την ασφάλεια των παιδιών παράλληλα με τις απόψεις και τις επιθυμίες τους.

δραστηριότητες προσαρμόζονται ανάλογα με τις ανάγκες, την ηλικία και το στάδιο ανάπτυξης του παιδιού. Συνεργάζονται για να γράψουν το τελικό γράμμα που θα πάει στον/στη δικαστή, ενώ το παιδί εγκρίνει την τελική διατύπωση.

Τι λειτούργησε καλά

- Η ανάδειξη των αναγκών του παιδιού είναι σημαντική για την ανάπτυξη της εμπιστοσύνης και τη δυνατότητα του παιδιού να εκφράσει τις απόψεις του με τρόπο που να λειτουργεί καλύτερα για το ίδιο. Για παράδειγμα, ορισμένα παιδιά θέλουν να γράψουν τα ίδια την επιστολή στο δικαστήριο, ενώ άλλα προτιμούν να υπαγορεύουν στον/στην CCCRO.
- Εάν το παιδί γίνει το «αφεντικό», διασπάται η δυναμική ισχύος μεταξύ ενηλίκων-παιδιών και διασφαλίζεται ότι το παιδί μπορεί να πει αυτό που πραγματικά αισθάνεται, παρά αυτό που πιστεύει ότι θέλει να ακούσει ο/η CCCRO. Ο/Η CCCRO πρέπει να προθυμοποιείται να ενεργήσει σύμφωνα με τις επιθυμίες των παιδιών και, εάν δεν είναι δυνατόν να εκπληρωθούν, να δώσει μια πλήρη εξήγηση γιατί.
- Εάν γνωρίζει τις «τάσεις» της εποχής για τα παιδιά, προσαρμόζει τις δραστηριότητες στη ζωή των παιδιών.
- Η αλληλεπίδραση με το παιδί θα πρέπει να γίνεται με τη μορφή διαλόγου και όχι συνέντευξης.
- Είναι χρήσιμο να υπάρχει ένα ανώνυμο σύστημα αξιολόγησης, στο οποίο τα παιδιά καλούνται να δώσουν τα σχόλιά τους μετά την επαφή τους με τον/την CCCRO. Με τον τρόπο αυτό εξελίσσεται η υπηρεσία ώστε να ταιριάζει περισσότερο στις ανάγκες των παιδιών. Σημαντική είναι και η συνεργασία με τις μητέρες, ενώ η αναγνώριση της προσπάθειάς τους να προστατεύσουν το παιδί ενισχύει την ασφάλεια του παιδιού και καθησυχάζει τις μητέρες ότι η συζήτηση με τον/την CCCRO δεν είναι επιβλαβής ούτε επικίνδυνη για το παιδί τους. Για παράδειγμα, αφού λάβει την άδεια του παιδιού για να συζητήσει τις επιθυμίες του κατά την επικοινωνία με τη μητέρα, ο/η CCCRO μπορεί να ρωτήσει τη μητέρα εάν οι συστάσεις του παιδιού σχετικά με την επικοινωνία θα μπορούσαν να έχουν αρνητικές επιπτώσεις από την πλευρά του δράστη. Ο/Η CCCRO μπορεί επίσης να ζητήσει τη γνωστοποίηση των ανησυχιών της μητέρας σε σχετικές υπηρεσίες, όπως σε ειδικούς για θέματα ενδοοικογενειακής βίας, ούτως ώστε να διασφαλίσει ότι υπάρχει στήριξη για τη μητέρα και το παιδί.

Τι μάθαμε

- Μερικά παιδιά δεν θέλουν απλώς να δώσουν ένα γράμμα. Θέλουν να γνωρίσουν τον/τη δικαστή πρόσωπο με πρόσωπο ή να καταγράψουν τις απόψεις τους σε βίντεο. Αυτό μπορεί να είναι περιοριστικό, όσον αφορά τη δυνατότητα των παιδιών να εκφράσουν τις απόψεις τους με τρόπο που να ταιριάζει σε αυτά, και υπογραμμίζει την ανάγκη να υιοθετηθεί η «κουλτούρα του παιδιού» από τα δικαστήρια. Λάβετε υπόψη τους περιορισμούς που μπορεί να υπάρχουν στο δικό σας πλαίσιο, τις νομικές απαιτήσεις και τον τρόπο αντιμετώπισής τους, ώστε να εκπληρώσετε καλύτερα τις επιλογές και τις προτιμήσεις των παιδιών.

- Πρέπει να υπάρχει σαφής διάκριση μεταξύ της θέσης του/της CCCRO ως συμβούλου και ενός ευρύτερου φορέα προστασίας των παιδιών. Ενώ ο/η CCCRO συμμορφώνεται με τις διαδικασίες προστασίας των παιδιών και παραπέμπει τα παιδιά σε άλλες υπηρεσίες εάν εκτιμήσει ότι υπάρχει κίνδυνος για το παιδί, δεν παρέχει τη δική του/της επαγγελματική αξιολόγηση και σύσταση στο δικαστήριο. Αυτό δίνει τη δυνατότητα στο παιδί να εμπιστευτεί τον/τη CCCRO, ως διαμεσολαβητή ή διαμεσολαβήτρια για να μεταφέρει το ίδιο το παιδί τις απόψεις του, και όχι ως φορέα λήψης αποφάσεων, και μειώνει τον κίνδυνο να «επεξεργαστεί» ή να περιορίσει τις απόψεις του παιδιού. Ωστόσο, η ύπαρξη ξεχωριστού φορέα προστασίας είναι επίσης επιθυμητή για να διασφαλιστεί ότι τα δικαστήρια διαθέτουν όλες τις πληροφορίες που χρειάζονται για να παραμείνουν τα παιδιά ασφαλή.
- Ο/Η CCCRO πρέπει να επισημαίνει στα παιδιά και τις μητέρες τους τις σχετικές υπηρεσίες υποστήριξης (π.χ. ψυχική υγεία, υπηρεσίες υποστήριξης γυναικών), καθώς ο ρόλος του/της περιορίζεται στη δικαστική διαδικασία και συνεπώς τελειώνει μετά από αυτή. Η παροχή καθοδήγησης και η περαιτέρω παραπομπή διασφαλίζει τη συνεχή υποστήριξη των παιδιών και των μητέρων τους μετά τη λήξη της δικαστικής διαδικασίας. Για παράδειγμα, στο πρότυπο της Σκοτίας αρκετά παιδιά είχαν πρόσβαση σε εικαστική θεραπεία μέσω της CCCRO.
- Εάν είναι δυνατό από το νομικό σύστημα, είναι επιθυμητό μετά τη λήψη της απόφασης από το δικαστήριο να υπάρχει μια διαδικασία ελέγχου με το παιδί, όσον αφορά το πώς λειτουργεί αυτή η απόφαση για το ίδιο.

Εργαλεία/βοηθήματα

- [Σούπερ Ακροατής ή Ακροάτρια](#) – η CCCRO της Σκοτίας το δίνει στα παιδιά κατά την πρώτη συνάντησή τους για να εξηγήσει το ρόλο της και ποιες είναι οι ευθύνες της απέναντί τους. Διατίθεται σε διάφορες γλώσσες.
- [Safe and Together](#) – Safe and Together είναι μια προσέγγιση για την προστασία των παιδιών από την ενδοοικογενειακή βία, που επικεντρώνεται στην ιδέα ότι τα παιδιά ωφελούνται περισσότερο όταν προσπαθούμε να τα κρατήσουμε ασφαλή και μαζί με τον μη δράστη γονέα (ενήλικος/η επιζήσας/επιζήσασα ενδοοικογενειακής βίας). Το Πρότυπο παρέχει ένα χρήσιμο πλαίσιο και τα εργαλεία για τη συνεργασία με επιζώντες της ενδοοικογενειακής βίας προκειμένου να βελτιωθεί η ασφάλεια και η ευημερία των παιδιών.

Είστε ένας/μια Σούπερ Ακροατής/-τρια;

Απαιτήσεις για το ακροατήριο:

- Εγγυημένος τρόπος να μεταδώσετε τις απόψεις των παιδιών σε συγκεκριμένα άτομα ή φορείς που έχουν ευθύνη να ακούσουν.
- Όταν το παιδί είναι ικανοποιημένο με τη διατύπωση της επιστολής του, ο/η CCCRO την υποβάλλει στο δικαστήριο. Ο/Η δικαστής λαμβάνει την επιστολή μαζί με τα άλλα αποδεικτικά στοιχεία, έτσι ώστε να λάβει την απόφαση σχετικά με την επικοινωνία. Μπορεί να υπάρξει περαιτέρω έρευνα ως αποτέλεσμα των ζητημάτων που τίθενται στην επιστολή ή ο/η δικαστής μπορεί να ζητήσει διευκρινίσεις από τον/την CCCRO.

Απαιτήσεις για την επιρροή:

- Οι απόψεις των παιδιών πρέπει να ληφθούν σοβαρά υπόψη. Πρέπει να υπάρχει λογοδοσία και διαφάνεια προς τα παιδιά και να ενημερωθούν πώς λαμβάνονται υπόψη οι απόψεις τους.
- Ιδανικά θα πρέπει να υπάρχει άμεση αναφορά από το δικαστήριο προς τα παιδιά σχετικά με την απόφαση που πάρθηκε και γιατί πάρθηκε η συγκεκριμένη απόφαση. Κατά τη σύνταξη του παρόντος δεν είχε θεσπιστεί νομικά τέτοιο σύστημα στη Σκοτία, και οι άλλες εταίροι του προγράμματος IJCC βρίσκονταν σε πρώιμο στάδιο της καθιέρωσης της θέσης του/της CCCRO ώστε να εφαρμοστεί αυτό το σύστημα. Το πρότυπο της Σκοτίας ήθελε να επεκτείνει τον ρόλο του/της CCCRO ώστε να μπορεί να μεταφέρει την απόφαση του δικαστηρίου στο παιδί, δεδομένου ότι είχαν μια εδραιωμένη σχέση μαζί τους.
- Όσον αφορά τη λογοδοσία απέναντι στα παιδιά, ο/η CCCRO ξεκαθαρίζει στα παιδιά ότι, ενώ δεν υπάρχει εγγύηση ότι το παιδί θα πάρει αυτό που ζητάει, είναι εγγυημένο ότι ο/η δικαστής θα διαβάσει την επιστολή του. Κατά τη διάρκεια της δικονομικής διαδικασίας τα παιδιά μπορούν να κάνουν ερωτήσεις στον/στην CCCRO ανά πάσα στιγμή.

Θα εξετάσουμε περαιτέρω την εργασία με ενήλικες για να δώσουμε τη δέουσα προσοχή στις απόψεις των παιδιών στην [Ενότητα 4](#).

Πρότυπο συμμετοχής: Ομάδα Νέων Εμπειρογνομόνων (YEG)

Σύνοψη του προτύπου: Η YEG είναι μια ομάδα παιδιών και νέων με εμπειρίες ενδοοικογενειακής βίας που εργάζονται μαζί με ενήλικες εταίρους του προγράμματος IJCC. Έχουν ήδη λάβει μέρος σε συμμετοχικά προγράμματα, συνεπώς αξιοποιούν αυτήν την εμπειρία και τα βιώματα ενδοοικογενειακής βίας για να παρέχουν συμβουλές όσον αφορά την ανάπτυξη των δραστηριοτήτων του προγράμματος IJCC, για να προσδιορίζουν και να προωθούν κινήσεις με σκοπό την επιρροή της

Το άρθρο 3 (φροντίδα) έχει ιδιαίτερη σημασία εν προκειμένω. Καθώς η συμμετοχή των νέων απαιτεί αρκετό από τον χρόνο τους, ήταν σημαντικό να βεβαιωθούμε ότι η εμπλοκή τους ανταμείβει και ότι ωφελούνται ενεργά από αυτή: π.χ. μέσω της κατάρτισης, της απόκτησης εμπειρίας σε έναν συγκεκριμένο τομέα για το βιογραφικό τους σημείωμα.

εθνικής πολιτικής και να ενημερώνονται για τη λογοδοσία των ενηλίκων στο πλαίσιο του προγράμματος IJCC.

Σημείωση: Η διαδικασία της YEG ακολουθεί πολλές από τις ίδιες αρχές με τη διαδικασία PU/PD όσον αφορά τον σεβασμό των δικαιωμάτων των παιδιών, ιδίως σε σχέση με την ασφάλεια, την υποστήριξη και την ευημερία. Για παράδειγμα, στο πρόγραμμα συμμετέχουν εξειδικευμένοι/ες λειτουργοί ενδοοικογενειακής βίας που έχουν σχέση εμπιστοσύνης με τα παιδιά και τα νεαρά άτομα που παίρνουν μέρος. Η ασφάλεια και η ευημερία συζητούνται ξεχωριστά με το παιδί/νεαρό άτομο, με αξιόπιστο/η λειτουργό και μη δράστη γονέα πριν από τη συμμετοχή του και λαμβάνονται μέτρα για την ελαχιστοποίηση κάθε δυσφορίας και τη διασφάλιση ότι η συμμετοχή είναι ευχάριστη και θετική (π.χ. παροχή σνακ και φαγητού, μεγάλα διαλείμματα και χρόνος για την οικοδόμηση σχέσεων). Παρακάτω περιγράφονται οι διαφορές της διαδικασίας της YEG από το PU/PD, εστιάζοντας ιδιαίτερα στον «χώρο» και στη «φωνή», στο πλαίσιο της υποστήριξης των νέων που συμμετέχουν ώστε να γίνουν κοινοί φορείς λήψης αποφάσεων με τους ενήλικες.

Απαιτήσεις για τον χώρο:

- Παρέχεται στα παιδιά η ευκαιρία έκφρασης των απόψεών τους, χωρίς να αποκλείονται λόγω ηλικίας ή άλλων χαρακτηριστικών.
- Προσφέρεται ένας ασφαλής χώρος ώστε τα παιδιά να εκφράσουν τη γνώμη τους χωρίς τον φόβο επίπληξης ή αντιποίνων.
- Παιδιά και νεαρά άτομα που είχαν προηγουμένως πάρει μέρος σε προγράμματα συμμετοχής και που είχαν εκδηλώσει ενδιαφέρον για συμμετοχή σε περαιτέρω έργα κλήθηκαν να συμμετάσχουν στην YEG. Έλαβαν κατάλληλες πληροφορίες για παιδιά που εξηγούν τον σκοπό του προγράμματος, το χρονικό διάστημα που θα χρειαστεί, πώς θα καλυφθούν τα έξοδα συμμετοχής και τι συνεπάγεται η συμμετοχή τους. Με βάση τη διάρκεια της συμμετοχής τους (έως δύο χρόνια), οι πληροφορίες διευκρίνιζαν ότι τα παιδιά είχαν δικαίωμα να σταματήσουν να συμμετέχουν ανά πάσα στιγμή και ότι η συμμετοχή τους θα προγραμματιζόταν με επαρκή χρονικά διαλείμματα για να μη συγκρούεται με άλλα πράγματα στη ζωή τους.
- Έλαβαν ένα έντυπο που έπρεπε να συμπληρώσουν, αναφέροντας:
 - εάν χρειάζονται οτιδήποτε ώστε να αισθάνονται ασφάλεια και άνεση κατά τη συμμετοχή τους (π.χ. διατροφικές απαιτήσεις, κατανοητά έγγραφα),
 - ποιον τρόπο επικοινωνίας προτιμούν,
 - τι θέλουν να αποκομίσουν από τη συμμετοχή τους (π.χ. δεξιότητες, εμπειρία) και

- ο ποιες ώρες θα προτιμούσαν να κάνουν τις συναντήσεις.

Τι λειτούργησε καλά

- Η συγκέντρωση πληροφοριών από τα παιδιά και τα νεαρά άτομα πριν από τη συμμετοχή τους είναι σημαντική για να διασφαλιστεί ότι μπορούν να λάβουν μέρος με το μέγιστο των δυνατοτήτων τους. Οι πληροφορίες που παρείχαν τα παιδιά και τα νεαρά άτομα βοήθησαν τους ενήλικες να διαμορφώσουν τις διαδικασίες της YEG σύμφωνα με τις ανάγκες των παιδιών και των νέων. Βοήθησαν επίσης να γίνει δεκτό από την αρχή ότι οι ενήλικες ήταν εκεί για να διευκολύνουν τη δουλειά των παιδιών και των νέων, αντί να την κατευθύνουν. Τα παιδιά και τα νεαρά άτομα είχαν την επιλογή και τον έλεγχο του τρόπου δομής της συμμετοχής τους, ενώ οι ενήλικες είχαν ευθύνη για τη διεκπεραίωση των διαδικασιών ώστε να επιτευχθεί αυτό.
- Διευκρινίστε στα παιδιά και τα νεαρά άτομα το επίπεδο δέσμευσης που αναμένεται να προσφέρουν στο πρόγραμμα: ίσως δεν μπορεί να προσδιοριστεί επαρκώς, ειδικά αφού οι δραστηριότητες αναπτύσσονται από κοινού από τα ίδια τα παιδιά και τα νεαρά άτομα – ωστόσο, ακόμα και μια εκτίμηση της απαιτούμενης δέσμευσης είναι χρήσιμη.

Τι μάθαμε

- Η τακτική επανεξέταση των συνθηκών των παιδιών και των νέων είναι σημαντική καθ' όλη τη διάρκεια του προγράμματος, καθώς οι συνθήκες αλλάζουν και οι διαδικασίες ενδέχεται να προσαρμοστούν ώστε να συνεχίσουν να συμμετέχουν. Για παράδειγμα, κατά τη διάρκεια της πανδημίας του COVID-19, τα μέλη της YEG έπρεπε να μεταβούν σε εικονική εργασία. Οι ενήλικες που συμμετείχαν επικοινωνήσαν με κάθε παιδί και νέο/νέα χωριστά για να δουν τι χρειαζόνταν ώστε να διευκολυνθεί η εικονική εργασία. Έπρεπε να αγοραστεί μια ταμπλέτα ώστε να μπορέσει να συμμετάσχει ένα μέλος.
- Τα παιδιά και τα νεαρά άτομα που συμμετείχαν προτιμούσαν να συναντιούνται τις καθημερινές και όχι τα σαββατοκύριακα, καθώς ήθελαν να τα περάσουν με παρέες και συγγενείς. Καθώς είχαν, ωστόσο, υποχρεώσεις στο σχολείο/πανεπιστήμιο, οι δραστηριότητες συμμετοχής έπρεπε να προγραμματιστούν γύρω από τις εξεταστικές περιόδους, μεταξύ άλλων, για να διασφαλιστεί ότι δεν μένουν πίσω στην εκπαίδευσή τους. Έχει σημασία να ξεκαθαρίσετε στα σχολεία την ευεργετική μαθησιακή εμπειρία από τη συμμετοχή των παιδιών και των νέων, σε περίπτωση που απουσιάζουν από το σχολείο για να λάβουν μέρος.
- Δεδομένης της μακροχρόνιας φύσης της YEG, είναι χρήσιμη στην αρχή η κατάρτιση μιας «σύμβασης» για την προστασία του χρόνου των παιδιών και των νέων και για να διασφαλιστεί ότι συμμετέχουν σε δραστηριότητες για τις οποίες ενδιαφέρονται ενεργά. Η σύμβαση καθορίζει επίσης πώς τα παιδιά και τα νεαρά άτομα θα επωφεληθούν από τη συμμετοχή τους.

Εργαλεία/βοηθήματα

- Ιστολόγιο για την ασφαλή εικονική εργασία με νεαρά άτομα ([Παράρτημα 11](#))

Απαιτήσεις για τη φωνή:

- Τα παιδιά χρειάζονται πληροφορίες για μια τεκμηριωμένη άποψη.
- Κατάλληλες πληροφορίες και δραστηριότητες για τα παιδιά σύμφωνα με την ηλικία τους, οι οποίες επιτρέπουν στο παιδί να εκφράσει τις απόψεις του με τον τρόπο που λειτουργεί καλύτερα για αυτά.
- Παρέχεται έμπρακτη βοήθεια στα παιδιά ώστε να εκφράσουν τις απόψεις τους.
- Στην αρχική συνάντηση της YEG τα παιδιά και τα νεαρά άτομα άρχισαν να ορίζουν τις προτεραιότητές τους και το σχεδιάγραμμα εργασίας του προγράμματος. Μελέτησαν:
 - τους στόχους του προγράμματος IJCC, τις δραστηριότητες και τις διάφορες εταίρους του προγράμματος,
 - τις ελπίδες και τις ανησυχίες τους αναφορικά με τη συμμετοχή,
 - δραστηριότητες που θα ήθελαν να προωθήσουν και πράγματα που δεν θα ήθελαν να κάνουν και
 - τι χρειάζονταν έτσι ώστε: να νοιώσουν ασφάλεια, να νοιώσουν αυτοπεποίθηση, να διασκεδάσουν.

Το άρθρο 13 (ελευθερία έκφρασης) έχει ιδιαίτερη σημασία εν προκειμένω. Η συγκρότηση της ομάδας και η διαφάνεια κατά τη λήψη αποφάσεων είναι εξίσου απαραίτητα για την πλήρη εξωτερική των παιδιών με τις δραστηριότητες και τις πληροφορίες που προσαρμόζονται στην ηλικία τους. Δεδομένης ιδίως της ιδιότητας των παιδιών και των νέων ως από κοινού φορέων λήψης αποφάσεων, πρέπει να ενισχύονται ώστε να εκφράσουν τις απόψεις τους στους ενήλικες που συμμετέχουν στο πρόγραμμα. Αυτό συνεπάγεται τη διάθεση όλων των στοιχείων που έχουν οι ενήλικες και στα παιδιά και τα νεαρά άτομα, πριν ληφθεί οποιαδήποτε απόφαση από την ομάδα.

Μετά από αυτήν τη συνάντηση οι ενήλικες συνέταξαν ένα σχεδιάγραμμα εργασίας με βάση τις συζητήσεις της ομάδας, το οποίο ενέκριναν τα παιδιά και τα νεαρά άτομα στην επόμενη συνάντησή τους. Το σχεδιάγραμμα εργασίας συνοδευόταν από μια ομαδική σύμβαση, με βάση αυτά που χρειάζονταν τα παιδιά και τα νεαρά άτομα για να λάβουν μέρος: για παράδειγμα, διαπίστωσαν ότι χρειάζονταν χρόνο για ψυχαγωγικές δραστηριότητες που δεν περιλάμβαναν εργασίες του IJCC, προκειμένου να γνωριστούν καλύτερα και να αισθανθούν άνετα ώστε να δουλέψουν μαζί. Το σχεδιάγραμμα εργασίας περιέλαβε συνεπώς και χρόνο για τέτοιου είδους δραστηριότητες.

- Επειδή ορισμένα μέλη ενδιαφέρονταν για δραστηριότητες όπως η σύνταξη ιστολογίων και άλλα όχι, συμφωνήθηκε ότι θα υπάρχουν δραστηριότητες/κατάρτιση κατ' επιλογή (οπότε δεν θα έπρεπε όλα τα μέλη να παρευρεθούν σε μια συγκεκριμένη συνάντηση εάν δεν ενδιαφέρονταν για τη συγκεκριμένη πτυχή του προγράμματος). Παρόλο που όλες οι εργασίες

προσφέρονται σε όλα τα μέλη για λόγους διαφάνειας, δεν χρειάζεται να τις αναλάβουν όλα.

- Η συλλογική λήψη αποφάσεων αποτελεί βασικό συστατικό της YEG. Δεν λαμβάνονται αποφάσεις σχετικά με τις δραστηριότητες που αφορούν διάφορες εργασίες, έως ότου τις εγκρίνουν τα παιδιά και τα νεαρά άτομα, π.χ. πρόσκληση για συνάντηση με πολιτικά πρόσωπα. Κανένα εξωτερικό άτομο δεν προσκαλείται σε συναντήσεις της YEG χωρίς την έγκριση των παιδιών και των νέων.

Τι λειτούργησε καλά

- Δεδομένης της μακροπρόθεσμης δέσμευσης για την YEG, η δυνατότητα τακτικής συναναστροφής χωρίς «εργασία» είναι σημαντική για τη σύνδεση της ομάδας. Οι ενήλικες μπορούν περαιτέρω να παρατηρούν πώς τα πάνε τα παιδιά και τα νεαρά άτομα και αν είναι καλά.
- Η δημιουργία ξεχωριστού λογότυπου και ονομασίας διαφορετικής από το πρόγραμμα IJCC ήταν χρήσιμη για την οικοδόμηση μιας ταυτότητας της ομάδας και για την αίσθηση κυριότητας και ανεξαρτησίας των νέων εμπειρογνομόνων όσον αφορά τις εργασίες τους.
- Η χρήση μεικτών μεθόδων επικοινωνίας με την ομάδα ήταν σημαντική, καθώς επιβεβαιωνόταν ότι όλα τα μέλη λάμβαναν πληροφορίες με τον τρόπο που τα βόλευε.
- Μεγάλη σημασία είχε και η παροχή αποδεικτικών στοιχείων στα παιδιά και τα νεαρά άτομα όσον αφορούσε τα επιτεύγματα και τις δεξιότητες που αποκτήθηκαν μέσω της συμμετοχής τους. Οι βασικές δεξιότητες των παιδιών και των νέων συμπεριλήφθηκαν στα βιογραφικά σημειώματά τους, ενώ ενθαρρύνθηκαν να χρησιμοποιήσουν τον χρόνο που αφιέρωσαν στο πρόγραμμα για να εργαστούν υπέρ ενός εθελοντικού σκοπού κ.λπ.

Τι μάθαμε

- Τα παιδιά και τα νεαρά άτομα ήθελαν να μάθουν πώς χρηματοδοτούνται οι δραστηριότητές τους (τόσο οι «ψυχαγωγικές δραστηριότητες» όσο και οι «εργασίες»). Αποδείχθηκε ότι η διαφάνεια του προϋπολογισμού ήταν σημαντική πληροφορία για τα παιδιά και τα νεαρά άτομα.
- Η ατομική – και όχι ομαδική– αξιολόγηση στο τέλος κάθε συνάντησης της YEG διασφάλισε ότι τα μέλη δεν επηρεάζονταν από τις απόψεις των άλλων και οδήγησε σε πιο ειλικρινή σχόλια.

Εργαλεία/βοηθήματα

- [Ιστολόγιο](#) από νέο εμπειρογνώμονα για τη συμμετοχή στη Yello!
- Σχέδιο συνεδρίας με δραστηριότητα: Συμπαράγωγή ενημερωτικών βίντεο ([Παράρτημα 12](#))

Απαιτήσεις για το ακροατήριο:

- Εγγυημένος τρόπος να μεταδώσετε τις απόψεις των παιδιών σε συγκεκριμένα άτομα ή φορείς που έχουν ευθύνη να ακούσουν.

- Καθώς η ομάδα YEG ήταν σύμβουλος του προγράμματος IJCC, είχε εγγυημένες ευκαιρίες να μεταφέρει τις απόψεις της στις εταιρίες του προγράμματος IJCC. Η ομάδα αποφάσισε πώς ήθελε να συνεργαστεί μαζί τους και επέλεξε να οργανώσει μια συνεδρία με τις εταιρίες στο πλαίσιο μιας συνάντησης του προγράμματος ώστε να βρεθούν ασφαλείς και ουσιώδεις τρόποι συνεργασίας με παιδιά και νεαρά άτομα. Σχεδίασαν μια εισαγωγική δραστηριότητα γνωριμίας και έκαναν μια παρουσίαση όπου περιέγραφαν τις βασικές συμβουλές τους προς τις εταιρίες.
- Η YEG παρουσίασε ένα σύντομο κόμικ που απευθυνόταν σε άλλα παιδιά και νεαρά άτομα, το οποίο θα μπορούσαν οι εταιρείοι του IJCC να δείξουν σε παιδιά και νεαρά άτομα που είχαν προσκαλέσει να λάβουν μέρος στο δικό τους συμμετοχικό πρόγραμμα.
- Η YEG έλαβε υποστήριξη ώστε να κανονίσει συνάντηση με τους εθνικούς φορείς λήψης αποφάσεων, με τη συνοδεία των ενηλίκων του προγράμματος. Στη Σκωτία η YEG συναντήθηκε με τον Υπουργό Δικαιοσύνης, που ήταν αρμόδιος και για το σύστημα επικοινωνίας με τα παιδιά, στο οποίο διαβίβασε τις απόψεις και τις συστάσεις της σχετικά με τις αλλαγές που πρέπει να γίνουν στο σύστημα. Η ομάδα προσκόμισε γραπτές και προφορικές αποδείξεις σε μια κοινοβουλευτική επιτροπή, με σκοπό την επικαιροποίηση ενός νομοθετήματος που θα τροποποιούσε τις διαδικασίες επικοινωνίας με τα παιδιά. Μια άλλη εταιρεία του προγράμματος IJCC στήριξε τη δική της YEG ώστε να συμμετάσχει σε ένα πολυτομεακό φόρουμ σχετικά με την επικοινωνία με τα παιδιά και την ενδοοικογενειακή βία και να καταρτίσει στο πλαίσιο αυτό μια κοινή ενημέρωση για τους αρμόδιους επαγγελματίες.

Στην [Ενότητα 4](#) διατίθενται περισσότερες λεπτομέρειες σχετικά με τις βέλτιστες πρακτικές που χρησιμοποιούνται για την υποστήριξη των παιδιών και των νέων κατά τη συνάντηση με πρόσωπα εξουσίας.

Απαιτήσεις για την επιρροή:

- Οι απόψεις των παιδιών πρέπει να ληφθούν σοβαρά υπόψη. Πρέπει να υπάρχει λογοδοσία και διαφάνεια προς τα παιδιά και να ενημερωθούν πώς λαμβάνονται υπόψη οι απόψεις τους.

Η [Ενότητα 4](#) ασχολείται με τους τρόπους που μπορούμε να ενθαρρύνουμε τους φορείς λήψης αποφάσεων να λογοδοτήσουν στα παιδιά και τα νεαρά άτομα αναφορικά με την επιρροή των απόψεών τους. Περαιτέρω εστιάζουμε στη διαφάνεια και τη λογοδοσία των ενηλίκων του προγράμματος IJCC έναντι της YEG.

- Η YEG λάμβανε τακτικές ενημερώσεις από τους ενήλικες του προγράμματος σχετικά με τις εργασίες που πραγματοποιούνταν και την πρόοδο που είχε σημειωθεί. Έτσι η YEG μπορούσε να αξιολογήσει πόσο καλά ανταποκρίνονταν οι ενήλικες στους στόχους του προγράμματος.
- Επίσης ενημερώνονταν σχετικά με τη χρήση των αποτελεσμάτων τους στο πρόγραμμα από τους ενήλικες. Για παράδειγμα, το κόμικ που δημιούργησαν για το πρόγραμμα μοιράστηκε σε επαγγελματίες που ασχολούνταν με τη βία κατά των γυναικών και η YEG έλαβε ανατροφοδότηση σχετικά με τον τρόπο που εξέλαβαν το κόμικ οι επαγγελματίες.

- Στο τέλος κάθε συνάντησης οι ενήλικες διενεργούσαν μια αξιολόγηση με την YEG και σε επακόλουθες συναντήσεις προχωρούσαν σε αλλαγές ανάλογα με τις ανάγκες και με βάση τα σχόλια των παιδιών και των νέων.
- Η YEG πραγματοποίησε μια συνεδρία αξιολόγησης στη μέση και στο τέλος του προγράμματος IJCC, έτσι ώστε να αξιολογήσει τη συνολική πρόοδο του προγράμματος.
- Οι ενήλικες τεκμηρίωσαν όλα τα στοιχεία που αποδείκνυαν τον αντίκτυπο της YEG (π.χ. την αναφορά της στο Κοινοβούλιο) και η YEG μπορούσε να δει πώς επηρέασαν οι απόψεις της.

Ενότητα 4: Συζήτηση με την εξουσία: επιρροή και αντίκτυπος

Όταν η προσέγγιση των προγραμμάτων συμμετοχής σχετικά με την επικοινωνία με τα παιδιά και την ενδοοικογενειακή βία βασίζεται στα δικαιώματα, τα αποτελέσματα είναι ανεκτίμητα και μπορούν να επιφέρουν θετικές αλλαγές. Σε αυτήν την ενότητα συνοψίζουμε μερικές συμβουλές σχετικά με τον τρόπο χρήσης των αποτελεσμάτων του προγράμματος συμμετοχής, όπως τη συμπερίληψη παιδιών και νέων στις δραστηριότητες επιρροής.

Τι περιλαμβάνει η επιρροή;

Σε αυτήν την ενότητα ως «επιρροή» ορίζεται ουσιαστικά κάθε εργασία για την επίτευξη θετικών αλλαγών σε πολιτικές και πρακτικές που επηρεάζουν τις γυναίκες και τα παιδιά που βιώνουν ενδοοικογενειακή κακοποίηση. Η επιρροή μπορεί να συνεπάγεται:

- την αλλαγή ΣΤΑΣΗΣ (π.χ. μέσω ενημέρωσης και κατάρτισης),
- την αλλαγή ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑΣ (π.χ. μέσω της πρακτικής καθοδήγησης και μέσω διαδικασιών με βάση τα δικαιώματα των παιδιών) και
- την αλλαγή ΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ (π.χ. μέσω της συμμετοχής στη σύνταξη νομοθετημάτων και την καθιέρωση μηχανισμών λογοδοσίας).

Συμβουλές για την επιρροή

Προσδιορισμός των αποδεκτών

Σκεφτείτε τους βασικούς οργανισμούς/φορείς με τους οποίους πρέπει να συνεργαστείτε. Ποια πρόσωπα πρέπει να μάθουν τα μηνύματα του προγράμματός σας; Χρήσιμο είναι να κάνετε μια χαρτογράφηση που θα σας βοηθήσει να αποφασίσετε πού θα ήταν πιο επωφελές να εστιάσετε τις ενέργειές σας. Ποια είναι τα κενά και τα πλεονεκτήματα του τρέχοντος συστήματος σχετικά με την επικοινωνία με τα παιδιά και την ενδοοικογενειακή βία; Πού υπάρχει αντίσταση και πού υπάρχουν ευκαιρίες;

Σκεφτείτε ποιους ή ποιες συμμάχους έχετε ήδη και μπορούν να υποστηρίξουν τις προσπάθειές σας για επιρροή. Η πραγματική αλλαγή σπάνια προέρχεται από μία οργάνωση ή ένα άτομο, αλλά περιλαμβάνει συλλογική προσπάθεια. Η δημιουργία συμμαχιών αποτελεί αναπόσπαστο μέρος της αποτελεσματικής επιρροής. Για παράδειγμα, με τη βοήθεια ενός υποστηρικτικού δικαστή μια εταίρος του IJCC μπόρεσε να συνεργαστεί και με άλλους δικαστές. Άλλη εταίρος έκανε χρήση των επαφών της με ένα φεμινιστικό δίκτυο δικηγόρων, θέλοντας να συνεργαστεί με νομικούς.

Τι λειτούργησε καλά

Η συνύπαρξη βασικών φορέων μέσω τακτικών φόρα βοηθά στην αξιολόγηση των σημείων του συστήματος που επιδέχονται βελτίωση και χρησιμεύει ως «αντηχείο» για τον εντοπισμό τομέων αντίστασης και ευκαιριών. Οι εταίροι του IJCC συγκέντρωσαν μέσω τακτικών φόρα μια σειρά επαγγελματιών από την αστυνομία, την κοινωνική εργασία, το δικαστικό σώμα, το δικηγορικό σώμα και την εκπαίδευση, με σκοπό τον εντοπισμό ευκαιριών για την προώθηση της ενημέρωσης και των αποτελεσμάτων από τη συμμετοχική εργασία.

Διάδοση των μηνυμάτων

Αναπτύξτε μια επικοινωνιακή στρατηγική για τη διάδοση των αποτελεσμάτων του προγράμματος: θα μπορούσε να περιλαμβάνει μια εκστρατεία στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης ή έναν ειδικό ιστότοπο για τη διατήρηση των πόρων και των αποτελεσμάτων του προγράμματος.

Χρησιμοποιήστε τα αποτελέσματα της συμμετοχής για την κατάρτιση/ενημέρωση

Ενσωματώστε τη γνώση και τα αποτελέσματα από τη συμμετοχική εργασία σας σε υλικό κατάρτισης ή/και ενημέρωσης. Για παράδειγμα, μια εταίρος του IJCC συνεργάστηκε με ένα κέντρο νομικής υποστήριξης παιδιών για να επικαιροποιηθεί η κατάρτιση που προσφερόταν για δικηγόρους σε υποθέσεις επικοινωνίας με παιδιά, αξιοποιώντας τις απόψεις και τις συστάσεις των παιδιών από τη συμμετοχική εργασία.

Επιρροή της πολιτικής

Βασικός στόχος της επιρροής είναι η πολιτική – αλλά τι σημαίνει αυτό στην πράξη; Η πολιτική είναι ένας ευρύτατος όρος που περιλαμβάνει μια σειρά πραγμάτων. Όταν μιλάμε για επιρροή της πολιτικής, τα κύρια σημεία εστίασης περιλαμβάνουν:

- τη νομοθεσία (π.χ. συναφείς νόμοι αναφορικά με την ενδοοικογενειακή βία, τα δικαιώματα των παιδιών ή τις δικονομικές διαδικασίες)
- τοπικές και εθνικές στρατηγικές (π.χ. εθνικές στρατηγικές πρόληψης της βίας κατά των γυναικών, στρατηγικές για τα δικαιώματα των παιδιών)
- την αναθεώρηση/μεταρρύθμιση της πολιτικής (π.χ. εθνικές/διεθνείς πολιτικές διαβουλεύσεις, συμπεριλαμβανομένης της παραπομπής χωρών σε επιτροπές του ΟΗΕ)
- καθοδήγηση (π.χ. καθοδήγηση για την προστασία των παιδιών, οδηγός βέλτιστων πρακτικών για την υποστήριξη των θυμάτων ενδοοικογενειακής βίας)

Προσπαθήστε να συμμετέχετε σε διαδικασίες διαμόρφωσης πολιτικών, χρησιμοποιώντας τα αποτελέσματα της συμμετοχικής εργασίας ως αποδεικτικά στοιχεία στις απαντήσεις σας στο πλαίσιο μιας διαβούλευσης ή όταν διοργανώνετε συναντήσεις με νομοθέτες.

Μελέτη Περίπτωσης: Το ταξίδι των παιδιών με σκοπό την επιρροή πολιτικών σχετικά με την επικοινωνία με παιδιά στη Σκωτία

Τα παιδιά που συμμετείχαν στο PU/PD έλαβαν υποστήριξη για να συναντηθούν με την Πρωθυπουργό της Σκωτίας, Νικόλα Στέρτζιον. Της παρουσίασαν τις συστάσεις τους από το πρόγραμμα PU/PD και την ρώτησαν πώς θα χρησιμοποιήσει την εξουσία της για να βελτιώσει το σύστημα για παιδιά που βιώνουν ενδοοικογενειακή βία.

Μετά από τη συνάντηση αυτή, η εθνική στρατηγική της Σκωτίας για την αντιμετώπιση της βίας κατά των γυναικών περιελάμβανε ένα σημείο δράσης για τη χρήση των συστάσεων του PU/PD, με σκοπό την προσαρμογή μιας εθνικής διαβούλευσης και τη μεταρρύθμιση των διαδικασιών οικογενειακού δικαίου. Ορισμένες από τις συστάσεις των παιδιών συμπεριλήφθηκαν ως προτάσεις στη διαβούλευση, όπως η ύπαρξη μιας σειράς επιλογών προς τα παιδιά όταν πρέπει να πουν τη γνώμη τους ενώπιον των δικαστηρίων. Μέσω της συνεργασίας με φίλα προσκείμενες οργανώσεις, οι προτάσεις των παιδιών έλαβαν δυναμική υποστήριξη.

Η διαβούλευση οδήγησε στην κατάρτιση μιας νομοθετικής πράξης για τη μεταρρύθμιση στοιχείων του συστήματος οικογενειακού δικαίου, ενώ συμπεριελάμβανε προτάσεις για την καλύτερη προστασία των παιδιών και των γυναικών που βιώνουν ενδοοικογενειακή βία και τη βελτίωση των διαδικασιών για την παρουσίαση της γνώμης των παιδιών στα δικαστήρια.

Η YEG του προγράμματος IJCC στη Σκωτία συναντήθηκε με τον Υπουργό που είναι αρμόδιος για τη νομοθέτηση και παρουσίασε τις απόψεις της σχετικά με τις νομοθετικές βελτιώσεις που έπρεπε να γίνουν για τα παιδιά που έχουν υποστεί ενδοοικογενειακή βία. Η ομάδα προσκόμισε επίσης γραπτές και προφορικές αποδείξεις στην κοινοβουλευτική επιτροπή που εποπτεύει τη νομοθέτηση.

Η νομοθεσία άλλαξε σημαντικά κατόπιν τροποποιήσεων, ενώ οι κύριες συστάσεις της Yello! έγιναν δεκτές. Οι συστάσεις αναφέρονταν κατά βάση σε νέες διατάξεις, ιδίως σε μια συμβουλευτική υπηρεσία για τα παιδιά (Σούπερ Ακροατής ή Ακροάτρια) και σε μέτρα για την προστασία της εμπιστευτικότητας των παιδιών. Περαιτέρω ενισχύθηκαν και άλλα στοιχεία του νομοσχεδίου με τη συμμετοχή των παιδιών. Η συνεισφορά της Yello! αναγνωρίστηκε καθ' όλη την πορεία του νομοσχεδίου στο Κοινοβούλιο, ενώ πολλά μέλη του αναφέρθηκαν ειδικά στα αποδεικτικά στοιχεία της ομάδας κατά τις κοινοβουλευτικές συζητήσεις για το νομοσχέδιο.

Αντιμετώπιση τυχόν αντιστάσεων

Με δεδομένη τη συμμετοχική εργασία που περιγράφεται σε αυτό το εγχειρίδιο, υπάρχουν περιπτώσεις που εξωτερικοί φορείς μπορεί να αντιδράσουν με έλλειψη κατανόησης, με διαφωνίες ή ακόμη και εχθρικότητα. Αναμένεται ότι τόσο η μεθοδολογία όσο και τα μηνύματα από τα προγράμματα συμμετοχής που εστιάζουν στην επικοινωνία με τα παιδιά και την ενδοοικογενειακή βία θα αντιμετωπίσουν αντίσταση από κάποια πρόσωπα.

Είναι σημαντικό επομένως να έχετε προετοιμάσει δευτερολογίες (ανατρέξτε [στην ενημέρωση σχετικά με τη συμμετοχή του IJCC](#) και την ύπαρξη δευτερολογίας για συνήθεις κριτικές) και να έχετε λάβει μέτρα για την αυτοπροστασία σας Αυτό είναι ιδιαίτερα σημαντικό όταν αναλαμβάνετε δραστηριότητες επιρροής με παιδιά και νεαρά άτομα, ώστε να διασφαλίσετε ότι δεν θα εκτεθούν σε εχθρικότητα και αντίσταση.

- **Αξιοποίηση των συμμάχων:** Η προσέγγιση της αντίστασης σε συνεργασία με βασικούς συμμάχους σας είναι ένα πολύ χρήσιμο εργαλείο ώστε να στηρίξετε την επιχειρηματολογία σας από διαφορετική οπτική γωνία, προσφέροντας έτσι μεγαλύτερη αξιοπιστία στα μηνύματά σας, ή απλά για ηθική υποστήριξη. Καθώς η φεμινιστική αντίληψη για την ενδοοικογενειακή βία ή για το δικαίωμα έκφρασης των παιδιών για θέματα που τα επηρεάζουν συναντάει αντιστάσεις από κάποια πρόσωπα, ίσως μπορείτε να προωθήσετε πιο αποτελεσματικά το μήνυμά σας μέσω των συμμάχων σας από διαφορετικούς τομείς.
- **Αντιμετώπιση της αντιφεμινιστικής αντίστασης:** Η βελγική φιλανθρωπική οργάνωση Garantie ASBL με αντικείμενο την καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών κατάρτισε έναν οδηγό «λεκτικής αυτοάμυνας» για την αντιμετώπιση του αντιφεμινισμού. Ο οδηγός περιλαμβάνει βασικά εργαλεία, συμβουλές και κόλπα για να μάθετε πότε πρέπει να δράσετε, πώς πρέπει να διατηρήσετε την ψυχραιμία σας, πώς να αυτοπροστατεύεστε και ποιες τακτικές να χρησιμοποιείτε. Ο οδηγός διατίθεται [εδώ](#).
- **Αντίσταση στον παράγοντα της βίας κατά των γυναικών σε υποθέσεις επικοινωνίας με παιδιά και αντιμετώπισή της:**
 - Εάν η χώρα σας έχει επικυρώσει τη [Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης](#), σε αυτή προβλέπεται το νόμιμο καθήκον των μερών να «λάβουν τα απαραίτητα νομοθετικά ή άλλα μέτρα για να διασφαλίσουν ότι, στον καθορισμό των δικαιωμάτων κηδεμονίας και επικοινωνίας με τα παιδιά, τα περιστατικά βίας [κατά των γυναικών]... λαμβάνονται υπόψη» και να «λάβουν τα απαραίτητα νομοθετικά ή άλλα μέτρα για να διασφαλίσουν ότι η άσκηση οποιωνδήποτε δικαιωμάτων επικοινωνίας ή κηδεμονίας δεν θέτει σε κίνδυνο τα δικαιώματα και την ασφάλεια του θύματος ή των παιδιών».
 - [Δήλωση](#) από διεθνείς εμπειρογνώμονες για τα δικαιώματα των γυναικών σχετικά με την ανάγκη να λαμβάνεται υπόψη η βία κατά γυναικών σε υποθέσεις επικοινωνίας με παιδιά και ο κίνδυνος χρήσης της έννοιας της «γονικής αποξένωσης» για να αγνοήσουμε, να ελαχιστοποιήσουμε ή να αρνηθούμε την ενδοοικογενειακή βία

- **Αντιμετώπιση της αντίστασης στα δικαιώματα των παιδιών/στη συμμετοχή:** Παρά την σχεδόν καθολική επικύρωση της ΣΔΠ, εξακολουθεί να υπάρχει αντίσταση στη συμμετοχή των παιδιών, συνήθως εστιάζοντας σε επιχειρήματα σχετικά με την έλλειψη ικανότητας των παιδιών ή την υπονόμηση των δικαιωμάτων και των ευθυνών των γονέων. Συχνά το ζήτημα αφορά την καλύτερη κατανόηση του περιεχομένου των δικαιωμάτων και της συμμετοχής των παιδιών. Μερικές φορές μπορείτε επίσης να στηρίξετε το επιχείρημα, ορίζοντας τα δικαιώματα των παιδιών ως νόμιμη υποχρέωση. Μελετήστε τα νόμιμα καθήκοντα σχετικά με τα δικαιώματα των παιδιών στη χώρα σας για να προετοιμάσετε τις δευτερολογίες σας.

Μια σημείωση για την αυτοπροστασία σας

Η προσπάθεια να επηρεάσετε ένα εχθρικό ή αντιδραστικό περιβάλλον μπορεί να σας κουράσει και να σας αγχώσει. Μην ξεχνάτε να φροντίζετε τον εαυτό σας και τα παιδιά/τα νεαρά άτομα που υποστηρίζετε, έχοντας υπόψη τα ακόλουθα σημεία:

- Μερικές φορές η αντίσταση δεν υπερβαίνεται: διαλέξτε τις μάχες σας
- Οι περισσότερες επιτυχίες είναι αποτέλεσμα επίμονης προσπάθειας
- Τα λάθη επιτρέπονται: μπορεί έτσι να μάθουμε νέες στρατηγικές
- Εάν προβλέπεται αντίσταση σε μια εκδήλωση, προσπαθήστε να πάτε με παρέα για ηθική και συναισθηματική υποστήριξη
- Η ενημέρωση έμπιστων συναδέλφων μετά την αντίσταση μπορεί να σας ανακουφίσει από το άγχος και βοηθήσει στην ανάπτυξη νέων στρατηγικών

Συμμετοχή παιδιών και νέων στις δράσεις επιρροής

Ανάλογα με το πλαίσιο στο οποίο εργάζεστε, μπορεί μια κατ' ευθείαν συνάντηση παιδιών και νέων με πρόσωπα εξουσίας να είναι ακατάλληλη ή ανεφάρμοστη (π.χ. ίσως δεν είναι ασφαλής). Επίσης ορισμένα παιδιά και νεαρά άτομα μπορεί να μην θέλουν να συμμετάσχουν σε τέτοιες δραστηριότητες. Υπάρχουν πολλοί τρόποι να συμμετέχουν τα παιδιά και οι νέοι άνθρωποι σε δραστηριότητες επιρροής, χωρίς να παρευρίσκονται αυτοπροσώπως σε εκδηλώσεις/συναντήσεις. Μπορείτε, μεταξύ άλλων:

- Να οργανώσετε από κοινού την παραγωγή υλικού επιρροής, π.χ. συνεργασία με παιδιά και νεαρά άτομα για τη δημιουργία ενός ιστοτόπου με τα αποτελέσματα της συμμετοχής, οργάνωση υλικού κατάρτισης αξιοποιώντας τα αποτελέσματα της συμμετοχής
- Να ενθαρρύνετε τα παιδιά και τα νεαρά άτομα να αναπτύξουν τη δική τους απάντηση σε μια πολιτική διαβούλευση (βλ. συνεδρία για τη σύνταξη μιας απάντησης σε διαβούλευση από την Ομάδα Νέων Εμπειρογνομόνων ([Παράρτημα 13](#)))

Ωστόσο, μια ασφαλής και ουσιαστική ευκαιρία για τα παιδιά και τα νεαρά άτομα να συναντηθούν αυτοπροσώπως με φορείς λήψης αποφάσεων αποτελεί σημαντικό μέρος των δράσεων για την επιρροή σχετικά με την επικοινωνία με τα παιδιά και την ενδοοικογενειακή βία. Μπορεί να είναι χρήσιμη για την αύξηση της λογοδοσίας προς τα

παιδιά και τα νεαρά άτομα, καθώς μπορούν να εκφράσουν τις απόψεις τους απευθείας στους φορείς λήψης αποφάσεων χωρίς να «φιλτράρονται» τα λόγια τους από ενήλικες. Αντίστοιχα, οι φορείς λήψης αποφάσεων μπορεί να αισθανθούν μεγαλύτερη ευθύνη ώστε να λάβουν υπόψη αυτά που θα πουν τα παιδιά και τα νεαρά άτομα εάν συναντηθούν αυτοπροσώπως.

Υποστήριξη των παιδιών και των νέων όταν συναντούν πρόσωπα με εξουσία

Μια συνάντηση με πολιτικά και άλλα ισχυρά πρόσωπα μπορεί να αγχώσει ακόμα και ενήλικες, πόσο μάλλον τα παιδιά και τα νεαρά άτομα, επομένως απαιτείται προσεκτικός σχεδιασμός για να προετοιμαστούν και να νοιώσουν αυτοπεποίθηση. Υπάρχουν συγκεκριμένοι παράγοντες ασφάλειας και αυτοπεποίθησης που πρέπει να λάβετε υπόψη όταν υποστηρίζετε παιδιά και νεαρά άτομα που έχουν υποστεί ενδοοικογενειακή βία και θα συναντήσουν πρόσωπα με εξουσία. Παρακάτω παραθέτουμε μερικά χρήσιμα σημεία για να στηρίξετε την ασφάλεια και την αυτοπεποίθηση των παιδιών και των νέων που έχουν υποστεί ενδοοικογενειακή βία σε συναντήσεις με φορείς λήψης αποφάσεων.

- Συνεργαστείτε με τα παιδιά και τα νεαρά άτομα για να εντοπίσετε ποια πρόσωπα θέλουν να συναντήσουν. Στην YEG του IJCC, ενώ θεώρησαν ότι ήταν σημαντικό να συναντηθούν με πολιτικά πρόσωπα που είχαν την εξουσία να αλλάξουν τις πολιτικές και τους νόμους, ήθελαν επίσης να συναντηθούν απευθείας με δικαστές, δεδομένου ότι αυτοί/ές λαμβάνουν αποφάσεις για υποθέσεις επικοινωνίας με παιδιά.
- Συνεργαστείτε με τα παιδιά και τα νεαρά άτομα για να αποφασίσετε με ποια ιδιότητα επιθυμούν να παραβρεθούν σε εκδηλώσεις/συναντήσεις με φορείς λήψης αποφάσεων. Για παράδειγμα, τα μέλη της YEG μιας εταιρείου του IJCC αποφάσισαν ότι ήθελαν να παραβρεθούν σε μια πολυτομεακή εκδήλωση ως συμμετέχοντες και συμμετέχουσες και όχι ως ομιλητές ή ομιλήτριες. Είναι σημαντικό να μην πιέζετε τα παιδιά και τα νεαρά άτομα για κάτι που δεν θέλουν να κάνουν.
- Πραγματοποιήστε μια αξιολόγηση κινδύνου για τη συνάντηση. Έτσι μπορείτε να εξετάσετε τι θα μπορούσε να βλάψει με κάποιο τρόπο τους συμμετέχοντες και τις συμμετέχουσες, ώστε να σταθμίσετε εάν έχετε λάβει αρκετές προφυλάξεις ή αν πρέπει να κάνετε περισσότερα για να αποφύγετε τη βλάβη. Στην αξιολόγηση κινδύνου καθορίζονται πρακτικές ενέργειες για την προστασία προσώπων από βλάβες και τραυματισμούς, αλλά και από συναισθηματικό άγχος. Ενδεικτικές ερωτήσεις:
 - Ενδέχεται να προκαλέσουν συναισθηματικό άγχος τα ζητήματα που θα καλυφθούν στη συνάντηση;
 - Υπάρχει πιθανότητα έκθεσης σε εχθρική αντίσταση;
 - Υπάρχει πιθανότητα η συμμετοχή να θέσει το παιδί ή το νεαρό άτομο σε κίνδυνο από τον δράστη ή τη δράστρια ενδοοικογενειακής βίας;
 - Υπάρχει κίνδυνος από τον δράστη ή τη δράστρια κατά τη διάρκεια της δραστηριότητας για το μεμονωμένο παιδί/νεαρό άτομο και άλλα νεαρά μέλη;

Εδώ πρέπει να περιλαμβάνεται και μια αξιολόγηση των εξωτερικών φορέων που πρόκειται να συναντήσουν – δεν πρέπει να κάνουμε εικασίες σχετικά με τις γνώσεις των ενήλικων για το ζήτημα της ενδοοικογενειακής βίας.

- Καθορίστε διαδικασίες ασφάλειας και εμπιστευτικότητας με τους ενήλικες, τα παιδιά και τα νεαρά άτομα πριν από τη συνάντηση. Για παράδειγμα, ορίστε διαδικασίες για τη λήψη φωτογραφιών και τον τρόπο δημοσίευσης της συνάντησης. Σε ορισμένες περιπτώσεις αυτή η προσέγγιση μπορεί να είναι ασφαλής, αλλά σε άλλες όχι.
- Δώστε πληροφορίες στα παιδιά και τα νεαρά άτομα για τον σκοπό της συνάντησης, για τα πρόσωπα που παρευρίσκονται, για το τι θα συμβεί σε κάθε στάδιο της συνάντησης και τον τόπο όπου θα πραγματοποιηθεί. Δείξτε φωτογραφίες του τόπου της συνάντησης και των προσώπων που θα παρευρεθούν, έτσι ώστε τα παιδιά και τα νεαρά άτομα να σχηματίσουν μια εικόνα εκ των προτέρων.

Συμβουλή: Όταν η YEG του IJCC συναντήθηκε με έναν Υπουργό, ένας υπάλληλος του Κοινοβουλίου ήρθε να μιλήσει στα μέλη πριν από τη συνάντηση και εξήγησε τη διαδικασία μιας επίσκεψης στο Κοινοβούλιο. Με τις πληροφορίες αυτού του ατόμου τα παιδιά και τα νεαρά άτομα που συμμετείχαν συνειδητοποίησαν την «πραγματικότητα» της κατάστασης.

- Εάν τα παιδιά και τα νεαρά άτομα μιλήσουν απευθείας στη συνάντηση, εργαστείτε μαζί τους για να βρείτε τα βασικά μηνύματα που θέλουν να συζητήσουν και τις ερωτήσεις που θέλουν να υποβάλουν στους φορείς λήψης αποφάσεων. Χρήσιμο είναι να κάνετε μια «πρόβα» πριν από τη συνάντηση, κατά την οποία τα παιδιά και τα νεαρά άτομα θα έχουν την ευκαιρία να δοκιμάσουν αυτά που πρόκειται να πουν και να αποκτήσουν μια αίσθηση του πώς θα προχωρήσει η συνάντηση.
- Σχεδιάστε μια ασφαλή πορεία για τη συνάντηση – καλό είναι να υπάρχει μια χωριστή αίθουσα σε περίπτωση που τα παιδιά και τα νεαρά άτομα αναστατωθούν κατά τη διάρκεια της συνάντησης και χρειαστεί να πάνε σε έναν ήσυχο χώρο. Βεβαιωθείτε ότι τα παιδιά και τα νεαρά άτομα έχουν φάει κάτι πριν από τη συνάντηση. Πάρτε μαζί σας αντικείμενα για να κάνετε τον τόπο συνάντησης πιο οικείο, π.χ. παιχνίδια ή χειροτεχνίες. Εάν τα παιδιά και τα νεαρά άτομα παραβρεθούν σε ιδιωτική συνάντηση με έναν φορέα λήψης αποφάσεων, βεβαιωθείτε ότι δεν υπάρχουν πάρα πολλοί άλλοι ενήλικες στην αίθουσα.

Συμβουλή: Βεβαιωθείτε ότι τα μηνύματα των παιδιών και των νέων έχουν καταγραφεί και ότι οι ενήλικες που τα υποστηρίζουν έχουν αντίγραφο. Αυτό χρειάζεται σε περίπτωση που τα παιδιά και τα νεαρά άτομα αναστατωθούν και θελήσουν έναν ενήλικο να τα υποστηρίξει και να παρέμβει εκ μέρους τους κατά τη διάρκεια της συνάντησης ή να τα ενθαρρύνει εάν το έχουν ανάγκη.

- Βεβαιωθείτε ότι τα παιδιά και τα νέα άτομα θα κάνουν μια ενημέρωση μετά τη συνάντηση. Μια κομβική σύσταση από την YEG του IJCC ήταν να οργανώσετε μια ψυχαγωγική δραστηριότητα μετά από τη συνάντηση με έναν φορέα λήψης αποφάσεων, έτσι ώστε τα παιδιά και τα νεαρά άτομα να αναμένουν κάτι και να μπορέσουν να εκτονωθούν στη συνέχεια.

- Εξασφαλίστε την ανατροφοδότηση – έχει σημασία να συνεχίσει η άμεση επικοινωνία εκ μέρους του φορέα λήψης αποφάσεων με τα παιδιά και τα νεαρά άτομα, όχι μόνο τους ενήλικες, μετά τη συνάντηση, για να δείξει ότι οι απόψεις τους έχουν ληφθεί σοβαρά υπόψη. Η επικοινωνία μπορεί να συνεχιστεί μέσω επιστολής, μηνύματος με βίντεο ή ακόμη και επακόλουθης συνάντησης.

Εργαλεία/βοηθήματα

- Δραστηριότητα υποστήριξης παιδιών και νέων για να συναντηθούν με φορείς λήψης αποφάσεων ([Παράρτημα 15](#))
- Επιστολή της Πρωθυπουργού της Σκοτίας προς τα παιδιά που συμμετέχουν στο PU/PD – ένα παράδειγμα προσώπου με εξουσία που λογοδοτεί στα παιδιά και τα νεαρά άτομα ([Παράρτημα 14](#))

Προετοιμασία των προσώπων με εξουσία για τη συνάντηση με τα παιδιά και τα νεαρά άτομα

Η προετοιμασία των προσώπων με εξουσία για να συναντήσουν παιδιά και νεαρά άτομα είναι εξίσου σημαντική με το αντίστροφο. Όπως αναφέραμε στην παράγραφο για την αντιμετώπιση της αντίστασης, οι φορείς λήψης αποφάσεων ενδέχεται να μην έχουν καλή γνώση του ζητήματος της ενδοοικογενειακής βίας. Μπορεί επίσης να δείξουν απροθυμία για μια συνάντηση με παιδιά και νεαρά άτομα, καθώς δεν ξέρουν ακριβώς πώς να συνεργαστούν μαζί τους, δεν πιστεύουν ότι μπορούν ή, σε περίπτωση ενδοοικογενειακής βίας, φοβούνται ότι η εξωτερίκευση των απόψεών τους θα δημιουργήσει νέο τραύμα στα παιδιά και τα νεαρά άτομα. Είναι σημαντικό να οικοδομηθούν σχέσεις με πρόσωπα σε θέσεις εξουσίας και με τα πρόσωπα που τα εκπροσωπούν πριν από τη συνάντηση με τα παιδιά και τα νεαρά άτομα, προκειμένου να συζητηθούν οι όποιοι προβληματισμοί τους και να αξιολογηθεί η κατανόηση και η ετοιμότητά τους να συναντήσουν παιδιά και νεαρά άτομα.

Ενημερώστε τους φορείς λήψης αποφάσεων σχετικά με το τι είναι ασφαλές και τι όχι όταν έρχονται σε επαφή με παιδιά και νεαρά άτομα, και εξασφαλίστε τη συμφωνία τους ότι θα επικοινωνήσουν με τα παιδιά και τα νεαρά άτομα μετά τη συνάντηση για να δείξουν πώς έλαβαν υπόψη τη γνώμη τους.

Εργαλεία/βοηθήματα

- Κώδικας δεοντολογίας για ενήλικες ([Παράρτημα 16](#)) – παράδειγμα εκδήλωσης όπου ζητείται από τους ενήλικες που παρευρίσκονται να συμφωνήσουν σε μέτρα για την ασφάλεια των παριστάμενων παιδιών και νέων.
- Ενημέρωση για τα μέλη της Επιτροπής ([Παράρτημα 17](#))– ενημέρωση που στάλθηκε στα μέλη της Κοινοβουλευτικής Επιτροπής πριν από τη συνάντησή τους με την YEG, στην οποία περιγράφονται τα κύρια ζητήματα που έπρεπε να γνωρίζουν κατά τη συνάντηση με τα παιδιά και τα νεαρά άτομα.

Κατάλογος Παραρτημάτων

Τα παραρτήματα διατίθενται στη διεύθυνση

<https://www.ed.ac.uk/education/rke/centres-groups/childhood-and-youth-studies-research-group/research/ijcc/participation-resources>

Παράρτημα 1	Κατάλογος αναφοράς χώρων
Παράρτημα 2	Σύμβαση βασικών κανόνων
Παράρτημα 3	Σχέδιο συνεδρίας «Εισαγωγή στα δικαιώματα»
Παράρτημα 4	Κατάλογος αναφοράς δικαιωμάτων
Παράρτημα 5	Αληθινές ιστορίες από το πρότυπο Power Up/Power Down
Παράρτημα 6	Power Up/Power Down – Παιχνίδια ρόλων
Παράρτημα 7	Αξιολόγηση συνεδρίας
Παράρτημα 8	Power Up/Power Down: Γονική επικοινωνία με δικαστική απόφαση, ενδοοικογενειακή κακοποίηση και η φωνή του παιδιού (βλ. Παράρτημα 5)
Παράρτημα 9	Επισκόπηση για το «Σπίτι της Γυναίκας» στην Κύπρο
Παράρτημα 10	<p>Κάρτες «Σούπερ Ακροατής ή Ακροάτρια»</p> <ul style="list-style-type: none"> • Βουλγαρικά • Αγγλικά • Γαλλικά • Γερμανικά • Ελληνικά • Πολωνικά • Πορτογαλικά • Ρουμανικά • Ισπανικά <p>Αφίσες «Σούπερ Ακροατής ή Ακροάτρια»</p> <ul style="list-style-type: none"> • Βουλγαρικά • Αγγλικά • Γαλλικά • Γερμανικά • Ελληνικά • Πολωνικά • Πορτογαλικά • Ρουμανικά • Ισπανικά
Παράρτημα 11	Συμβουλές για εικονική εργασία με παιδιά και νεαρά άτομα

Παράρτημα 12	<u>Συνεδρία για συμπαραγωγή κινουμένων σχεδίων με παιδιά και νεαρά άτομα</u>
Παράρτημα 13	<u>Συνεδρία για τη σύνταξη μιας απάντησης σε διαβούλευση από την Ομάδα Νέων Εμπειρογνομόνων</u>
Παράρτημα 14	<u>Επιστολή της Πρωθυπουργού της Σκοτίας</u>
Παράρτημα 15	<u>Δραστηριότητα υποστήριξης παιδιών και νέων για να συναντηθούν με φορείς λήψης αποφάσεων</u>
Παράρτημα 16	<u>Κώδικας δεοντολογίας για ενήλικες</u>
Παράρτημα 17	<u>Ενημέρωση για τα Μέλη του Κοινοβουλίου της Σκοτίας σχετικά με τη συνάντηση με παιδιά και νεαρά άτομα</u>

Σχετικά με το IJCC

Το πρόγραμμα Improving Justice in Child Contact/ Βελτίωση του συστήματος δικαιοσύνης στις διαδικασίες και αποφάσεις γονικής επιμέλειας και επικοινωνίας (IJCC), στοχεύει στη βελτίωση της συμμετοχής των παιδιών και των νέων στη διαδικασία λήψης αποφάσεων γονικής επιμέλειας και επικοινωνίας σε περιπτώσεις ενδοοικογενειακής βίας.

- Ο όρος «επικοινωνία με τα παιδιά» σημαίνει επικοινωνία (μέσω τηλεφωνικών κλήσεων ή φυσικής παρουσίας) μεταξύ παιδιού και γονέα που δεν ζουν μαζί, στο ίδιο σπίτι.
- Ο όρος «συμμετοχή» αναφέρεται στα ανθρώπινα δικαιώματα του παιδιού βάσει της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού (UNCRC). Τα παιδιά έχουν μια σειρά δικαιωμάτων συμμετοχής, συμπεριλαμβανομένου του δικαιώματος στην ελεύθερη έκφραση της γνώμης τους σχετικά με οποιοδήποτε θέμα τα αφορά και οι απόψεις τους να λαμβάνονται σοβαρά υπόψη.

Το πρόγραμμα Improving Justice in Child Contact/ Βελτίωση του συστήματος δικαιοσύνης στις διαδικασίες και αποφάσεις γονικής επιμέλειας και επικοινωνίας (IJCC) διεξάγεται σε πέντε Ευρωπαϊκές χώρες, Βουλγαρία, Κύπρος, Πορτογαλία, Ρουμανία και Σκοτία, από τον Νοέμβριο του 2018 έως τον Ιανουάριο του 2021. Η κάθε χώρα ερευνά πρότυπα συμμετοχής και συνεργασίας των παιδιών και των νέων με τις εμπλεκόμενες υπηρεσίες, ώστε να απαλειφθούν τα εμπόδια και να ενισχυθούν οι μηχανισμοί στήριξης της συμμετοχής παιδιών και νέων.

Περισσότερες πληροφορίες διατίθενται στην ιστοσελίδα μας.

www.ed.ac.uk/education/ijcc

Οι Μικροί/ες μας Σύμβουλοι

Το πρόγραμμα Improving Justice in Child Contact/ Βελτίωση του συστήματος δικαιοσύνης στις διαδικασίες και αποφάσεις γονικής επιμέλειας και επικοινωνίας λαμβάνει συμβουλές από μια ομάδα νέων ειδικών, της ομάδας Yello!, που έχουν προηγούμενη εμπειρία σε συμμετοχικές δραστηριότητες. Οι νέοι/νέες της ομάδας είναι ηλικίας 12-18 ετών.

Βοήθεια

Εάν χρειάζεστε συμβουλές ή πληροφορίες σχετικά με την ενδοοικογενειακή βία, μπορείτε να βρείτε βοήθεια. Το δίκτυο Women Against Violence Europe συλλέγει πληροφορίες για εξειδικευμένες υπηρεσίες σε όλη την Ευρώπη στο www.wave-network.org/find-help.

Χρηματοδότηση

Το παρόν έγγραφο χρηματοδοτήθηκε από το Ευρωπαϊκό Πρόγραμμα Δικαιώματα, Ισότητα και Ιθαγένεια (2014-2020).

Το περιεχόμενο εκφράζει μόνο τις απόψεις της συντακτικής ομάδας και έχει δημιουργηθεί με την αποκλειστική ευθύνη της. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δεν φέρει καμία ευθύνη για τη χρήση των πληροφοριών που αυτό περιέχει.

Εάν χρειάζεστε αυτό το έγγραφο σε εναλλακτική μορφή επικοινωνήστε με τη Grace Kong στη διεύθυνση Grace.Kong@ed.ac.uk ή στο +44 (0) 131 651 6459. [* Λάβετε υπόψη ότι αυτή τη στιγμή εργάζεται από το σπίτι λόγω των περιοριστικών μέτρων στο Ηνωμένο Βασίλειο και δεν θα μπορεί να απαντήσει στις κλήσεις σας από το γραφείο της.]

